

Αθανάσιος Ν. Παπαθανασίου

Αναπληρωτής Καθηγητής
Ιεραποστολικής, Διαπολιτισμικής Χριστιανικής Μαρτυρίας και Διαλόγου
στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στοιχεία επικοινωνίας:
6974065221 210.7664930 ath.n.pap@gmail.com και paptam@windowslive.com

Αθήνα, 09 Ιανουαρίου 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προσωπικά στοιχεία	3
Τίτλοι σπουδών.....	3
Επαγγελματικές θέσεις.....	4
Διδακτική εμπειρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	5
Γνωριμία με την διαπολιτισμική πράξη	7
Άλλες επιστημονικές θέσεις κ.ά. δραστηριότητες	8
Συγγραφικό και ερευνητικό έργο.....	9
α. Βιβλία στην Ελληνική γλώσσα.....	9
β. Βιβλία στην Αγγλική κ.ά. γλώσσες.....	10
γ1. Συγγραφή Ακαδημαϊκού Εκπαιδευτικού Υλικού	11
γ2. Συγγραφή Σχολικών Εγχειριδίων κλπ. (Υπουργείου Παιδείας).....	11
δ. Άρθρα στην ελληνική γλώσσα	12
δ1. Ακαδημαϊκά.....	12
δ2. Εκλαϊκευτικά	18
ε. Άρθρα σε ξένες γλώσσες.....	22
στ. Βιβλιοκρισίες – Βιβλιοπαρουσιάσεις.....	27
ζ. Μεταφράσεις από την αγγλική γλώσσα και σχόλια.....	30
Συμμετοχή σε συνέδρια και εκδηλώσεις ως εισηγητής.....	31
α. Συνέδρια στην Ελλάδα	31
β. Συνέδρια στο εξωτερικό.....	37
Διοργάνωση σεμιναρίων - ημερίδων	40

Προσωπικά στοιχεία:

1. Όνομα: **Αθανάσιος**
2. Επώνυμο: **Παπαθανασίου**
3. Πατρώνυμο: Νικόλαος
3. Ημερομηνία γέννησης: 17 Αυγούστου 1959
4. Οικογενειακή κατάσταση: Έγγαμος (με την Ελένη Ταμαρέση), πατέρας ενός υιού (Αλέξανδρος - Αρέθας, γεν. 22-2-2002).

Τίτλοι σπουδών:

1. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ

Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Ποιμαντικής (1991).

Διδακτορική διατριβή: *Οι «Νόμοι των Ομηριτών». Ιεραποστολική προσέγγιση και ιστορική – νομική συμβολή*, εκδ. Σάκκουλας (Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte - Athener Reihe), Αθήνα – Κομοτηνή 1994.

2. ΠΤΥΧΙΑ

α- Πτυχίο Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Νομικό (1982).

β- Πτυχίο Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Θεολογίας (1986).

3. ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

α- Άριστη χρήση της Αγγλικής σε συνέδρια και δημοσιεύσεις σε ξενόγλωσσα περιοδικά και συλλογικούς τόμους. First Certificate in English (Lower): University of Cambridge 1979, Grade A.

β- Βασική χρήση Γερμανικής και Γαλλικής.

4. ΓΝΩΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ.

α- Πιστοποίηση στις «Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)», Μονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (29-7-2016).

β- Πιστοποίηση στην «Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση», Μονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (29-7-2016).

γ- Χρησιμοποιώ αδιάκοπα το διαδίκτυο και ηλεκτρονικές πλατφόρμες, διδάσκω στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και μετέχω στη συντακτική επιτροπή διεθνούς ηλεκτρονικού περιοδικού (<http://orthodox-theology.com/pages/advisory-board.php>), όπως αναφέρω στα αντίστοιχα σημεία.

Επαγγελματικές θέσεις:

ΥΠΗΡΕΤΩ ως Αναπληρωτής Καθηγητής στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας (τριτοβάθμια εκπαίδευση), διορισμένος με το ΦΕΚ Γ', 1834/16-11-2020. Γνωστικό μου αντικείμενο: «Ιεραποστολική, Διαπολιτισμική Χριστιανική Μαρτυρία και Διάλογος».

ΔΙΔΑΣΚΩ και ΕΠΟΠΤΕΥΩ στο ΕΑΠ την εκπόνηση Διπλωματικών Εργασιών ως μέλος Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΣΕΠ), με ετήσιες συμβάσεις. Έχω διδάξει σε τμήμα επί 14 συναπτά ακαδημαϊκά έτη, ήτοι από το ακαδημαϊκό έτος 2008-09 μέχρι και τον Ιούλιο 2022, , και εποπτεύω Διπλωματικές Εργασίες επί 15 συναπτά ακαδημαϊκά έτη, ήτοι από το ακαδημαϊκό έτος 2008-09 μέχρι και το τρέχον ακαδημαϊκό έτος.

ΥΠΗΡΕΤΗΣΑ ως μέλος ΕΔΠΠ στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας επί 3ετία, ήτοι από τον Νοέμβριο 2017 μέχρι τον Νοέμβριο 2020. Στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας είχα ματαταχθεί από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με το ΦΕΚ Γ', 1091/3-11-2017.

ΔΙΕΤΕΛΕΣΑ καθηγητής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση από τον Σεπτέμβριο 1992 μέχρι τον Νοέμβριο 2017. Είχα οργανική θέση στο Λύκειο Ζεφυρίου Δυτικής Αττικής (διορισμός μου ως θεολόγου καθηγητή: ΦΕΚ Γ', 161/28-8-1992). Είχα δύο αναγνωρισμένες ειδικότητες: ΠΕ-01 (θεολόγος) και ΠΕ-13 (νομικών και πολιτικών επιστημών) και δίδασκα μαθήματα αμφοτέρων των ειδικοτήτων.

ΘΗΤΕΥΣΑ στον νομικό χώρο ως:

- Δικηγόρος Αθηνών από την 20-7-1984 μέχρι την 22-1-1985
- Δικαστικός γραμματέας Πρωτοδικείου Αθηνών επί επτά έτη και οκτώμισυ μήνες: από 11-12-1984 μέχρι 31-8-1992 (υπουργική απόφαση διορισμού: 106400/11-12-1984. ΦΕΚ τ. Γ', 417/14-12-1984).

Διδακτική εμπειρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

A. Διδασκαλία στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας ως Αναπληρωτής Καθηγητής από τον Νοέμβριο 2017 μέχρι και σήμερα.

Διδάσκω τα εξής μαθήματα:

- Ιεραποστολική,
- Γυναικείες Ιεραποστολικές Μορφές,
- Ορθοδοξία και Πολιτισμός,
- Εκκλησία και ατομικά δικαιώματα,
- Ιστορία Θρησκευμάτων,
- Εκκλησιαστικός Λόγος και Δημόσιος Χώρος,
- Κανονικό Δίκαιο & Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

B. Διδασκαλία στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας ως μέλος ΕΔΙΠ από τον Νοέμβριο 2017 ως τον Νοέμβριο 2020.

Δίδαξα τα εξής μαθήματα:

- Ιεραποστολική,
- Γυναικείες Ιεραποστολικές Μορφές,
- Ορθοδοξία και Πολιτισμός,
- Εκκλησία και ατομικά δικαιώματα,
- Ιστορία Θρησκευμάτων,
- Δίκαιο Κληρικών και Μοναχών,
- Ενοριακή Διοίκηση και Οργάνωση,
- Εκκλησιαστικός Λόγος και Δημόσιος Χώρος,
- Κανονικό Δίκαιο & Εκκλησιαστικό Δίκαιο,
- Επιστημονική Μεθοδολογία.

Γ. Αυτοδύναμη διδασκαλία επί ένα ακαδημαϊκό έτος (2007-2008) στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας (ΑΕΑΑ), με ολική απόσπαση από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Δίδαξα τα εξής μαθήματα:

- Εκκλησιαστικό δίκαιο
- Δίκαιο κληρικών και μοναχών
- Κανονικό δίκαιο
- Εμπράγματο κανονικό δίκαιο
- Δίκαιο των μυστηρίων και των λατρευτικών πράξεων
- Εκκλησιαστικά πολιτισμικά αγαθά και δίκαιο.

Δ. Αυτοδύναμη διδασκαλία επί επτά ακαδημαϊκά έτη (2000-2001 έως και 2006-2007) στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών (ΑΕΣΑ), με ολική απόσπαση από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Δίδαξα τα εξής μαθήματα:

- Ιεραποστολική
- Θρησκευσιολογία
- Σύγχρονες Αιρέσεις
- Δυτική Θεολογία - Κοινωνιολογία, και επόπτευσα την εκπόνηση πολλών πτυχιακών εργασιών.

Ε. Διδάσκω στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Ορθόδοξη Χριστιανική Θεολογία και Θρησκευτικός Πλουραλισμός» / «Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, ως Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΣΕΠ), και εποπτεία Διπλωματικών Εργασιών (Master's), από τον Οκτώβριο 2008 μέχρι σήμερα, όπως ανέφερα παραπάνω. Ανάμεσα σε αυτές (και οι οποίες έχουν υποστηριχθεί και εγκριθεί) ενδεικτικά αναφέρω τις εξής, με αντικείμενο την Διαπολιτισμική μαρτυρία και την πολιτισμική συμβολή της Ορθοδοξίας:

- Αστέριος Καρακώστας, *Η θεολογία του Ηλία Βουλγαράκη. Ιεραποστολή και διάλογος με τον σύγχρονο κόσμο* (Σεπτέμβριος 2014).
- Ελευθερία Πιπέρα, *Η ιεραποστολική θεολογία του Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου) και η μαρτυρία της στο σύγχρονο κόσμο* (Σεπτέμβριος 2014).
- Ευσταθία Μαυροειδή, *Το ζήτημα της μετάφρασης της λειτουργικής γλώσσας στη νέα Ελληνική, σε σχέση με την ιεραποστολική εμπειρία της Εκκλησίας* (Σεπτέμβριος 2018).
- Ανδρέας Αλεξόπουλος, *Η θεολογία της αγίας Μαρίας Σκομπτσόβα (1891-1945) και ο διάλογός της με τον σύγχρονο κόσμο* (Σεπτέμβριος 2018).
- Ελένη-Βαλέρια Παπαδοπούλου, *Το κάλεσμα στο Ισλάμ. Ο όρος dawah, σύγχρονες μορφές και προεκτάσεις της ισλαμικής ιεραποστολικής πρακτικής* (Σεπτέμβριος 2018).
- Νικόλαος Παναγιωτόπουλος, *Η χριστιανική ιεραποστολή στην Κίνα. Παρελθόν, παρόν και μέλλον* (Σεπτέμβριος 2019).
- Αυγουστής Μπάλκας, *Η ζωή και το έργο του Θεόφιλου Καΐρη. Οι θέσεις του για την Ορθόδοξη πίστη και τη Βίβλο* (Σεπτέμβριος 2020).
- Μαρία Παρασύρη, *Η ιστορία και το έργο του Γραφείου Εξωτερικής Ιεραποστολής, της Εκκλησίας της Ελλάδος* (Σεπτέμβριος 2020).
- Δήμητρα Μίρζα, *Θεολογικές ανιχνεύσεις στη λογοτεχνία του Γιάννη Μακριδάκη (1971-) : Από την αντιπαράθεση στον γόνιμο διάλογο λογοτεχνίας και θεολογίας* (Σεπτέμβριος 2021).
- Θεόδωρος Μητράκος, *Η πορεία της Σέλμα τον Μάρτιο του 1965 : Εκεί όπου η Ορθοδοξία συνάντησε τη Μαύρη Θεολογία* (Σεπτέμβριος 2021).
- Γεωργία Λάζου, *Η στάση της Εκκλησίας απέναντι στην αναπηρία και ιδιαίτερα στην αναπηρία όρασης* (Σεπτέμβριος 2021).
- Δημήτριος Μπιάζης, *Η ιστορία της σύγχρονης Ορθόδοξης ιεραποστολής στην Αιθιοπία. Μαρτυρία και διαχριστιανική συνεργασία* (Σεπτέμβριος 2022).

Κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος (2022-23) εποπτεύω την εκπόνηση των εξής Διπλωματικών Εργασιών:

- Αθηνά Κριθαριώτη, *Ιεραποστολή και Θεολογία των θρησκειών: Χριστιανισμός και θρησκείες στη*

θεολογική σκέψη του αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστάσιου Γιαννουλάτου.

- Κήρυκος Φαράκλας, *Η «λειτουργία μετά τη Λειτουργία» στη θεολογία και το έργο του Αναστάσιου Γιαννουλάτου, αρχιεπισκόπου Αλβανίας.*

ΣΤ. Μη-αυτοδύναμη διδασκαλία του μαθήματος της Ιεραποστολικής στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Αθηνών κατά τα ακαδ. έτη 1993-94 ως 1995-96, με ολική απόσπαση.

Γνωριμία με την διαπολιτισμική μαρτυρία - πράξη

Ταξίδια στις ιεραποστολικές Ορθόδοξες εκκλησίες της Κένυας (Άνοιξη 1995), Κορέας (Δεκέμβριος 1995), Νιγηρίας (Άνοιξη 2000), Τανζανίας (Άνοιξη 2004), με επιτόπια έρευνα (η οποία αποτυπώθηκε σε μελετήματά μου για την Αφρική) και διδασκαλία σε θεολογικά – κατηχητικά σεμινάρια.

Για τα ταξίδια αυτά βλ. τα δημοσιεύματα - αναφορές μου:

- «Κένυα “προφθάσει χείρα αυτής τω Θεώ”»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 54 (1995), σσ. 44-45.
- «Τόση ζεστασιά υπό το μηδέν!»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 57 (1996), σσ. 11-13.
- «Καβουρο-ριζομαχίες στη Νιγηρία»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 74 (2000), σσ. 4-6.
- «Η Μπουκόμπα στον αστερισμό του Κουέλι»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 90 (2004), σσ. 16-21

Είμαι μέλος της Επιτροπής Ιεραποστολικού Έργου και Ευαγγελισμού (Mission Work and Evangelization Committee) της Επισκοπής Νιγηρίας.

Άλλες επιστημονικές θέσεις κ.ά. δραστηριότητες

- α.** Διδασκαλία σε Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ) του ΥΠΕΠΘ, από τον Σεπτέμβριο 1992 μέχρι τον Μάιο 1999 (ΠΕΚ Αθηνών, Κηφισιάς, ομάδα καθηγητή Εμμανουήλ Περσελή και ΠΕΚ Περιστερίου, ομάδα καθηγητή Σάββα Αγουρίδη), σε θεολόγους καθηγητές και σε δασκάλους.
- β.** Αρχισυντάκτης (από το 1998) και μέλος της συντακτικής επιτροπής (από το 1982) του τριμηνιαίου θεολογικού περιοδικού *Σύναξη*. <https://www.synaxi.gr/>
- γ.** Μέλος της συντακτικής επιτροπής του διεθνούς ηλεκτρονικού περιοδικού *International Journal of Orthodox Theology*. <http://orthodox-theology.com/pages/advisory-board.php>
- δ.** Μέλος της European Society for Intercultural Theology and Interreligious Studies (ESITIS).
- ε.** Διδάσκω σε εκκλησιαστικά σεμινάρια, όπως: στο Φροντιστήριο Υποψηφίων Κατηχητών της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, στο Σεμινάριο Ιεραποστολής της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος κ.ά.
- στ.** Μέλος ομάδας εργασίας που είχε οριστεί από το ΥΠΕΠΘ (5-3-1992) για την εξέταση και αναμόρφωση των διδακτικών εγχειριδίων και προγραμμάτων του μαθήματος των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Υπουργική απόφαση Γ2/1250/5-3-1992).
- ζ.** Μέλος της επιτροπής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την κατάρτιση του προγράμματος σπουδών των Ιερατικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Πράξη 6/2006 του Εποπτικού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης & διπυργ. απόφαση ΦΕΚ τ. Β' 1200/31-8-2006).
- η.** Μέλος της επιτροπής αξιολόγησης του ισχύοντος διδακτικού εγχειριδίου Θρησκευτικών Γ' Γυμνασίου: *Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας* (συγγραφείς: Στέφανος Καραχάλιας, Πηνελόπη Μπράτη, Δημήτριος Πασσάκος, Γεώργιος Φίλιας), σε ισχύ από τον Σεπτέμβριο 2006.
- θ.** Μέλος της επιτροπής αξιολόγησης του CD-Rom Θρησκευτικών του Γυμνασίου (ΥΠΕΠΘ), το οποίο εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο 2006.
- ι.** Μέλος κριτικής επιτροπής του Ρητορικού Διαγωνισμού για την εορτή των Τριών Ιεραρχών, Κολλέγιο Αθηνών, 21-1-2015.
- ια.** Διοργάνωση σεμιναρίων και παραγωγή ραδιοφωνικών εκπομπών, κατά τη διάρκεια απόσπασης στην Ι. Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος κατά τα σχ. έτη 2014-15 και 2009-10.
- ιβ.** Μέλος συγγραφής του αναλυτικού προγράμματος «Θέματα Χριστιανικής Ηθικής» και του αντίστοιχου βιβλίου Θρησκευτικών της Γ' τάξης των Εκκλησιαστικών Λυκείων (31.10.2018 έως 30.05.2019), και επιμορφωτής θεολόγων καθηγητών για το εν λόγω πρόγραμμα και βιβλίο (11-12 Απριλίου 2019).

Συγγραφικό και ερευνητικό έργο:

α. ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (χρονικώς, από τα παλαιότερα προς τα πρόσφατα).

1. *Οι «Νόμοι των Ομηριτών». Ιεραποστολική προσέγγιση και ιστορική – νομική συμβολή*, εκδ. Σάκκουλας (Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte - Athener Reihe), Αθήνα – Κομοτηνή 1994.
2. *Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται. Η ιεραποστολή ως ελπίδα και ως εφιάλτης*, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2008².
3. *Κανόνες και Ελευθερία. Οι μεταμορφώσεις του 108^{ου} κανόνα της τοπικής Συνόδου της Καρθαγένης και οι περιπέτειες της ελεύθερης αποδοχής του Χριστιανισμού. - Canons and Freedom. The Metamorphoses of the 108th Canon of the Local Synod of Carthage (419) and the Fortunes of Free Acceptance of Christianity. - Canons et Liberté. Les tribulations du canon 108 du Concile Locale de Carthage (419) et les avatars de la libre réception du Christianism*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 2005 (τρίγλωσση έκδοση).
4. *Ανεσιτότητα και παραπεμπτικότητα. Κριτικές προσεγγίσεις στα θεολογικά δρώμενα*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1998.
5. *Ο Θεός μου ο Αλλοδαπός*, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2018⁵.
6. *Κοινωνική δικαιοσύνη και Ορθόδοξη θεολογία*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2006³.
7. *Με την ψυχή στα πόδια. Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου*, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2007.
8. *Θρησκεία, Ιδεολογία, Επιστήμη*, εκδ. Πορθμός, Χαλκίδα 2003.
9. *Δρόμοι Κελτών, δρόμοι Σαξόνων. Αναζητώντας χνάρια της χριστιανικής ιεραποστολής στη Βρετανία (με την Ελένη Ταμαρέση-Παπαθανασίου)*, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 2002.
10. *Όσιος Πορφύριος Κausοκαλυβίτης. Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης*, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2014.
11. *Η ρήξη με το μηδέν. Σφηνάκια πολιτικής θεολογίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2015.

12. *Ένας Ιάπωνας δίχως σχιστά μάτια. Νικόλαος Κασάτκιν, ο ευαγγελιστής των Ιαπόνων*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2018.
13. *Γυναίκες στον δρόμο της ιεραποστολής. Η γυναίκα ως θύμα, ως ύποπτη, ως ευαγγελίστρια*, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2019.
14. *Βασιλιάς και θερμοστάτης. Το οικουμενικό όραμα του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, η πανουργία της δουλείας κι ένας θεολογικός εμφύλιος*, εκδ. Manifesto, Αθήνα 2019.
15. *Θάνατος ο μελλοθάνατος. Μια προσπάθεια χριστιανικής ματιάς στον Θάνατο, την Ανάσταση και την Ελπίδα*, εκδ. Σταυροδρόμι, Αθήνα 2022.
16. *Πες το στον άνεμο! Μελετήματα για το ειδύλλιο Μάυρης Αφρικής και Χριστιανισμού*, εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2022.

[Σε ορισμένα από τα ως άνω βιβλία δημοσιεύθηκαν επεξεργασμένα και εμπλουτισμένα κείμενα, που είχαν προδημοσιευθεί. Βλ. παρακάτω, «Άρθρα»].

β. ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ, ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1. *Future, the Background of History. Essays on Church Mission in an Age of Globalization*, εκδ. Alexander Press, Montreal, Quebec 2005.
2. *Religion, Ideology and Science*, εκδ. Alexander Press, Καναδάς 2004.
3. *A Hesychast from the Holy Mountain in the Heart of a City*, Denise Harvey publ., Limni, Evia, Greece 2014.
4. *Canons and Freedom. The Metamorphoses of the 108th Canon of the Local Synod of Carthage (419) and the Fortunes of Free Acceptance of Christianity. - Canons et Liberté. Les tribulations du canon 108 du Concile Locale de Carthage (419) et les avatars de la libre réception du Christianism*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 2005, σσ. 191 (τρίγλωσση έκδοση) (μνημονεύθηκε και στα Ελληνικά *Κανόνες και Ελευθερία. Οι μεταμορφώσεις του 108^{ου} κανόνα της τοπικής Συνόδου της Καρθαγένης και οι περιπέτειες της ελεύθερης αποδοχής του Χριστιανισμού*).
5. *Αποστολι субверзивне наде. Црква и сведочанство, дело, изненађење* [: Απόστολοι μιας ανατρεπτικής ελπίδας. Η Εκκλησία και η μαρτυρία, η πράξη, η έκπληξη], σερβική μετάφραση Dragica Tadic Papanikolaou, εκδ. Βιβλικού Ινστιτούτου της Ορθόδοξης Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου, Βελιγράδι 2018.

γ1. ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.

1. «Η στροφή της Οικουμενικής Κίνησης στην Πνευματολογία και η σχέση της με την αποστολή της Εκκλησίας». Συμπληρωματικό προς τα εγχειρίδια υλικό προς χρήση των φοιτητών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Αναρτημένο στον οικείο τόπο του <https://study.eap.gr/>
2. Κείμενα της Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξης Εκκλησίας (Κρήτη, Ιούνιο; 2016). Πρόταση των διδασκόντων στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου ΟΡΘ-51, «Η Ορθοδοξία στον 20ό αι'», προς έκδοση Δ' τόμου εγχειριδίων του ΕΑΠ.

γ2. ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ, ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ).

1. Προϊσχύσαν εγχειρίδιο Θρησκευτικών της Γ' τάξης Γενικού Λυκείου: *Θέματα Χριστιανικής Ηθικής*, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1999 (με τον καθηγ. Μάριο Μπέγζο· συνέγραψα το τμήμα σσ. 9-100).
2. Προϊσχύσαν (1997-2006) εγχειρίδιο Θρησκευτικών της Γ' Γυμνασίου: *Εκκλησία, η νέα κοινωνία σε πορεία*, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1997 (μαζί με τους καθηγητές Ανδρέα Αργυρόπουλο, Γεώργιο Φίλια, Στέφανο Καραχάλια· συνέγραψα το τμήμα σσ. 163-224).
3. Μέλος ομάδας εργασίας που είχε οριστεί από το ΥΠΕΠΘ (5-3-1992) για την εξέταση και αναμόρφωση των διδακτικών εγχειριδίων και προγραμμάτων του μαθήματος των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Υπουργική απόφαση Γ2/1250/5-3-1992).
4. Μέλος της επιτροπής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την κατάσταση του προγράμματος σπουδών των Ιερατικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Πράξη 6/2006 του Εποπτικού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης και διυπουργική απόφαση ΦΕΚ τ. Β' 1200/31-8-2006).
5. Αξιολόγηση του προϊσχύοντος διδακτικού εγχειριδίου Θρησκευτικών Γ' Γυμνασίου: *Ορθόδοξη πίστη και λατρεία*, εκδ. ΟΕΔΒ (συγγραφείς: Χρ. Γκότσης, π. Γ. Μεταλληνός, Γ. Φίλιας), το οποίο βρίσκεται σε ισχύ από τον Σεπτέμβριο 2006.
6. Αξιολόγηση του CD-Rom Θρησκευτικών του Γυμνασίου (ΥΠΕΠΘ), το οποίο ετέθη σε ισχύ από τον Σεπτέμβριο 2006.
7. Μέλος συγγραφής του αναλυτικού προγράμματος «Θέματα Χριστιανικής Ηθικής» και του αντίστοιχου βιβλίου Θρησκευτικών της Γ' τάξης των Εκκλησιαστικών Λυκείων (31.10.2018 έως 30.05.2019), και επιμορφωτής θεολόγων καθηγητών για το εν λόγω πρόγραμμα και βιβλίο (11-12 Απριλίου 2019).

δ. ΑΡΘΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ:

δ1. Ακαδημαϊκές μελέτες:

1. "Η Εκκλησία ως αποστολή. Ένα κριτικό ξανακοίταγμα της λειτουργικής θεολογίας του π.Αλεξάνδρου Σμέμαν": περιοδικό *Θεολογία* 80 (2009), σσ. 67-108.
2. "Η στρέβλωση ως κανόνας και η πληροφόρηση ως έκπληξη, στη θρησκεία σήμερα": συλλογικός τόμος *Η υποδοχή του Άλλου. Ορθόδοξες πνευματικές αξίες και νεωτερικότητα* (επιμ. Σταύρος Σ Φωτίου), εκδ. Αρμός, Αθήνα 2009, σσ. 180-204.
3. «Ο αντι-αντισημιτισμός στην Ορθόδοξη Εκκλησία»: περιοδικό *Σύναξη* 66 (1998), σσ. 83-91.
4. «Χριστιανισμός και Ισλάμ. Όψεις της πρώτης συνάντησής τους»: περιοδικό *Έξοδος* 8/12 (1992), σσ. 21-32.
5. «Αφρικανικός γάμος και Χριστιανισμός»: *Επιστημονική Επετηρίς της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών* 30 (1995), σσ. 815-852. Δημοσιεύτηκε επεξεργασμένο στο βιβλίο μου «Πες το στον άνεμο!...».
6. «Ο παραδοσιακός αφρικανικός γάμος : μια απόπειρα εμπειρικής έρευνας», *Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 21-22 (2003), σσ. 365-381. Δημοσιεύτηκε επεξεργασμένο στο βιβλίο μου «Πες το στον άνεμο!...».
7. "Χριστός, ο Πρόγονος και Αδελφός. Μια αφρικανική Χριστολογία": περιοδικό *Δελτίο Βιβλικών Μελετών* 25.1 (2007), σσ. 59-82. Δημοσιεύτηκε επεξεργασμένο στο βιβλίο μου «Πες το στον άνεμο!...».
8. «Υπερασπιστές της Γυναίκας. Μαρτυρίες από την Ορθόδοξη ιεραποστολή με έμφαση σ' αυτήν της Αλάσκας», *Αντιπελάργησις. Τόμος τιμητικός προς τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομον*, εκδ. Κέντρου Μελετών Ι. Μονής Κύκκου, Λευκωσία 1993, σσ. 433-446. [Ριζικά επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Γυναίκες στο δρόμο της ιεραποστολής* (2019)].
9. "Οι εικόνες της Βασιλείας. Κάποια αθέατα του Καβάσιλα και κάποιοι πειρασμοί της Ευχαριστιακής μας θεολογίας": περιοδικό *Σύναξη* 114 (2010), σσ. 13-21.
10. «Προσωπική χρέωση. Μερικά κανονικά κριτήρια για τη χριστιανικότητα των 'χριστιανικών κοινωνιών' και τον εκχριστιανισμό των 'μη χριστιανικών'»: *Επιστημονική Επετηρίς της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών* 31 (1996), σσ. 549-570.
11. «Ούτε ξυλόθεοι, ούτε ταυλόπιστοι. Ιεραποστολικές και κανονικές παράμετροι της θεώρησης του σταυρού ως ιερού αντικειμένου», στον συλλογικό τόμο *Αγάπη και Μαρτυρία. Αναζητήσεις λόγου και ήθους στο έργο του Ηλία Βουλγαράκη*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2001, σσ. 127-149. ISBN

960-328156-5.

12. «Ιεραποστολή και Εσχατολογία»: συλλογικός τόμος *Εκκλησία και Εσχατολογία* (επιμ. Παντ. Καλαϊτζίδης), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2003, σσ. 171-190.
13. "Έσχατος εχθρός καταργείται... ο Χριστός; Ο 'χριστιανικός Ελληνισμός' του π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ και η ιεραποστολή", περιοδικό *Θεολογία* 81.4 (2010), σσ. 313-336.
14. "Μακριά απ' την παρουσία σου πού να φύγω;" (Ψαλμ. 139: 7). Μια Ορθόδοξη κατάφαση της δράσης του Θεού έξω από τα κανονικά όρια της Εκκλησίας", *Σύναξη* 120 (2011), σσ. 16-31.
15. "Βυζάντιο: Ιεραποστολικό έργο", *Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια*, τ. 4, Αθήνα 2011, σσ. 432-450.
16. "Ο θεός προβοκάτορας, ο θεός ναζί και ο λυτρωτής Θεός. Δοκίμιο για την πολυτιμότητα της ερμηνείας", *Σύναξη* 119 (2011), σσ. 17-25.
17. «Σημεία εθνικοσοσιαλισμού στην ελλαδική εκκλησία;», περιοδικό *Σύναξη* 125 (2013), σσ. 23-37.
18. "Ζητήματα ανεξιθρησκίας στον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη", Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Επιστημονική Επιθεώρηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος "Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία", τ. Α', Πάτρα 2010, σσ. 227-195.
19. "Ο χαρισματικός άνθρωπος στην αφρικανική παράδοση", *Εκκλησία: Θεσμός και χάρισμα κατά τον απόστολο Παύλο. Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου - ΣΤ' Παύλεια Βέροια, 26-28 Ιουνίου 2010*, Ι. Μητρόπολις Βαροίας, Ναούσης και Καμπανίας, Βέροια 2011, σσ. 179-195. Αναδημοσίευση: "Ο χαρισματικός άνθρωπος στην αφρικανική παράδοση. Η περίπτωση της ασθένειας και της ίασης", Β' μέρος, *Πάντα τα Έθνη* 120 (2011), σσ. 3-7.
20. "Φιλανθρωπία ή άκτιβισμός;", τόμος *Θεραπείαν προσάγοντες. Εισαγωγή στην ποιμαντική διακονία στον χώρο της Υγείας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2011, σσ. 13-21.
21. "Η κοινότητα ως βρόχος. Η αποστολή της Εκκλησίας στη σκοτεινή πλευρά της σελήνης", τόμος *Πολιτισμός & Διαφορετικότητα. Εμείς και οι άλλοι* (επιμ. Δημήτριος Γ. Μαγριπλής), εκδ. Αντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 333-352.
22. "Ζητήματα ανεξιθρησκίας στον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη", *Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. 200 χρόνια από την κοίμησή του* (Πρακτικά Β' επιστημονικού συνεδρίου", έκδ. Ι. Κοινοβίου Οσίου Νικοδήμου, Πεντάλοφος Παιονίας 2011, σσ. 291-313.
23. «Θρησκευτική ελευθερία χειμαζομένη. Ανατροπές και νοσταλγίες στις διαδρομές της Ορθόδοξης Εκκλησίας», *Σύναξη* 128 (2013), σσ. 31-47.

24. "Ένας Ιάπωνας δίχως σχιστά μάτια. Άγιος Νικόλαος Κασάτκιν: εκατό χρόνια από την κοίμηση του", *Σύναξη* 124 (2012), σσ. 83-88. [Ριζικά επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Ένας Ιάπωνας δίχως σχιστά μάτια. Νικόλαος Κασάτκιν, ο ευαγγελιστής των Ιαπώνων* (2018)].
25. «Χαμένοι στην ηθική. Στάσεις της σύγχρονης Ορθόδοξης θεολογίας», *Η επιστροφή της ηθικής. Παλαιά και νέα ερωτήματα* (επιμ. Σταύρος Ζουμπουλάκης), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2013, σσ. 281-318.
26. "Προοπτικές της Πατερικής σκέψης για μια θεολογία της απελευθέρωσης", *Βιβλική θεολογία της απελευθέρωσης, πατερική θεολογία και αμφισημίες της νεωτερικότητας*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2012, σσ. 143-168.
27. "Ταξίδι στο κέντρο του βάρους. Η χριστιανική ιεραποστολή έναν αιώνα μετά το Συνέδριο του Εδιμβούργου (1910)", *Σύναξη* 122 (2012), σσ. 67-81.
28. "Η παράδοση ως ορμή για ανανέωση και μαρτυρία. Η είσοδος της Ορθόδοξης Ιεραποστολικής στη διεθνή σκηνή", *Σύναξη* 123 (2012), σσ. 33-48.
29. «Ποια θρησκεία και ποια πολιτική;»: περιοδικό *Σύναξη* 110 (2009), σσ. 85-94. Δημοσιεύτηκε, επ[εξεργασμένο στο βιβλίο μου «Η ρήξη με το μηδέν» (βλ. παραπάνω).
30. «Ανθρωπολογία, πολιτισμός, πράξη. Η χριστιανική ανθρωπολογία και το αίτημα για παγκόσμια ειρήνη», *Τρομοκρατία και πολιτισμός* (επιμ. Σταύρος Φωτίου), εκδ. Αρμός, Αθήνα 2013, σσ. 43-107.
31. «Η χριστιανική μαρτυρία και η σπουδή της παγκοσμίως στον περίεργο 21^ο αιώνα. Μια χαρτογράφηση», περιοδικό *Σύναξη* 126 (2013), σσ. 81-85.
32. «Ιεραποστολική εμπειρία και ακαδημαϊκά ζητούμενα. Η κατάσταση της έρευνας για την υποσαχάρια Αφρική στην Ελλάδα», *Σύναξις Ευχαριστίας εις Τιμήν του Γέροντος Αιμιλιανού*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2003, σσ. 615-638. Δημοσιεύτηκε επεξεργασμένο στο βιβλίο μου «Πες το στον άνεμο!...».
33. «Ορφανό ή νύφη; Ο ανθρώπινος εαυτός, οι συλλογικές ταυτότητες και η μεταστροφή», στον τόμο: *Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Επιστημονική Επιθεώρηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία»*, Πάτρα 2012, σσ. 346-366.
34. «Η γενιά του '60 και η Ιεραποστολή: Δυσπιστία, δημιουργικότητα, αμηχανία», στο συλλογικό τόμο: *Αναταράξεις στη μεταπολεμική Θεολογία. Η «Θεολογία του '60»* (επιμ. Παντ. Καλαϊτζίδης - Θαν. Παπαθανασίου – Θεόφ. Αμπατζίδης), εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2009, σσ. 367-427.
35. «Ο πάσχων Θεός, ο σύντροφος Θεός», περιοδικό *Σύναξη* τ. 129 (2014), σσ. 17-27.

36. "Διδάσκοντας γύπτους και τσελεπήδες περί περιτομής και αβατάρα. 'Ιθαγένεια' και 'ερώτημα περί της αληθείας' σε συνθήκες πολυπολιτισμικότητας": περιοδικό *Σύναξη* 98 (2006), σσ. 35-47.
37. «Απελπισία και απελευθέρωση. Πανανθρώπινες διαδρομές με τη Βίβλο», *Ο ρόλος της Αγίας Γραφής στην αρμονική συμβίωση των ετεροτήτων. Το Διάταγμα της ανεξιθρησκίας του 313 μ.Χ. και το αίτημα του 21^{ου} αιώνα για καταλλαγή*, Ελληνική Βιβλική Εταιρία (επ. Βασιλική Σταθοκόστα), Αθήνα 2014, σσ.75-82.
38. «“Ο νόμος των αθώων”. Η αποστολή του κέλτικου Χριστιανισμού και η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», *Σύναξη* 136 (2015), σσ. 65-79. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Γυναίκες στο δρόμο της ιεραποστολής* (2019)].
39. «Ο Παύλος, σημείο αντιλεγόμενο στις αντιπαραθέσεις για τη δουλεία και την απελευθέρωση στα νεώτερα χρόνια», *Παύλεια: Τόμος Επετειακός επί τη Συμπληρώσει Είκοσι Ετών από της υπό του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμονος Καθιερώσεως των Εκδηλώσεων προς τιμή του Αγίου Ενδόξου Αποστόλου Παύλου 1995-2014*, Βέροια 2014, σσ. 433-456. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Βασιλιάς και θερμοστάτης* (2019).
40. «Ο ξένος που δεχομαι, ο ξένος που γίνομαι. Θεολογική αναμέτρηση με τις έννοιες του 'ξένου'": περιοδικό *Πλανόδιον* 48 (2010), σσ. 866-874. Δημοσιεύτηκε επεξεργασμένο στο βιβλίο μου «Η ρήξη με το μηδέν» (βλ. παραπάνω).
41. «Μάτια σχιστά κι ορθάνοιχτα. Η αποστολή της Εκκλησίας στην Ιαπωνία», *Σύναξη* 131 (2014), σσ. 80-87. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Ένας Ιάπωνας δίχως σχιστά μάτια. Νικόλαος Κασάτκιν, ο ευαγγελιστής των Ιαπώνων* (2018)].
42. "(Ιερ)αποστολ(ικ)ή: Μια υπόθεση με πάρα πολλές παρενθέσεις. Ζητήματα σπουδής, από την Ευρώπη μέχρι τον Τρίτο Κόσμο σήμερα": περιοδικό *Σύναξη* 103 (2007), σσ. 67-76. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται* (2008)].
43. «Η χριστιανική νηστεία στη μετανεωτερική κοινωνία. Ψηλάφηση των κριτηρίων», *Σύναξη* 133 (2015), σσ. 81-97. Το ίδιο στον τόμο *Καιρός συνεσταλμένος το λοιπόν... Η μέλλουσα Πανορθόδοξη Σύνοδος. Ζητήματα - διλήμματα – προοπτικές* (επιμ. Ρ. De Mey - Μ. Σταύρου, μτφρ. Καίτη Χιωτέλλη, Ζωή Πλιάκου, Βασίλης Αργυριάδης), εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2015, σσ. 409-442.
44. «Πορευόμενοι και συμπορευόμενοι. Ιεραποστολικό σχόλιο σε ένα Πατερικό σκαρίφημα», *Τιμητικόν Αφιέρωμα εις τον Μητροπολίτην Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού κύριον Γεώργιον*, Αθήναι 1996, σσ. 440-454.
45. «Αμαρτωλές επισκέψεις»: περιοδικό *Έξοδος* 15 [19] (1995), σσ. 40-46.
46. "Της Χριστιανικότητας η άσκησης. Ανίχνευση μερικών κριτηρίων": περιοδικό *Σύναξη* 53

(1995), σσ. 11-26.

47. «Μερικές σημειώσεις πάνω στο κείμενο του π. Γ. Φλωρόφσκυ “Υπακοή και Μαρτυρία”»: περιοδικό *Σύναξη* 72 (1999), σσ. 99-103.
48. «Μόνο με ψωμί; Μόνο με κρασί; Η δυνατότητα χρήσης άλλων υλικών στη θεία Ευχαριστία», *Σύναξη* 105 (2008), σσ. 55-73.
49. «Το τραύμα και το μαρτύριο. Μια ταλάντευση μεταξύ μιζέριας και μαρτυρίας», *Σύναξη* 134 (2015), σσ. 37-49.
50. «In Statu Viae. Συμβολή στη θεώρηση του διλήμματος “Ιεραποστολή ή Απομόνωση”», *Άνθρωπος και Κοινωνία*, Πάφος 1991, σσ. 81-110.
51. «Η ιεραποστολή απέναντι στη γλωσσική πολυμορφία του κόσμου»: περιοδικό, *Εκκλησιαστικός Κήρυκας* 1 (1989), σσ. 177-198.
52. «Κοινωνικές συνέπειες της θεολογίας του Παναγιώτη Νέλλα»: περιοδικό *Σύναξη* 21 (1987), σσ. 71-83.
53. "Η ομορφιά θα καταστρέψει την Εκκλησία:", *Θεολογία* 83.2 (1912), σσ. 199-219.
54. «Αντίσταση, λαϊκή εξέγερση, επανάσταση. Ερωτήματα για την κανονική παράδοση», *Σύναξη* 146 (2018), σσ. 71-83.
55. «Λόγος περι-ουσίας. Σημειώσεις για την εκκλησιαστική περιουσία»: περιοδικό *Σύναξη* 23 (1987), σσ. 51-65.
56. "'Μια θεολογία έξω από 'δω' ή 'Μια θεολογία του εξαποδώ'; Δοκιμές για τη συνδιάλεξη Φυσικών και Θεολόγων" (εισήγηση σε ημερίδα της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών): συλλογικός τόμος *Φιόρα Τιμής για τον μητροπολίτη Ζακύνθου Χρυσόστομο Β' Συνετό*, Ζάκυνθος 2009, σσ. 769-788.
57. «Η αγωγή ως συμμετοχή στη ζωή του παιδαγωγούμενου»: συλλογικός τόμος *Παιδαγωγία Ζωής* (επιμ. Σταύρος Φωτίου), εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999, σσ. 173-195.
58. «Οι μοναχοί ως απόστολοι μιας ανατρεπτικής ελπίδας», *Σύναξη* 137 (2016), σσ. 24-37. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο σερβικό βιβλίο μου *Απόστολοι μιας ανατρεπτικής ελπίδας* (2018)].
59. «Μια αγνοημένη πτυχή της πραγματικότητας: Η Αφρικανική χριστιανική ιεραποστολή προς την Ευρώπη», *Θεολογία* 86.4 (2015), σσ. 221-245. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Πες το στον άνεμο! Μελέτες για το ειδύλλιο Μαύρης Αφρικής και Χριστιανισμού* (2022)].

60. «Η γοητεία της ειδωλολατρίας, ή Ποιες ασφάλειες αναζητούν οι Χριστιανοί όταν δεν αντέχουν την ελευθερία του Θεού», *Σύναξη* 140 (2016), σσ. 5-21.
61. «Ο φονταμενταλισμός στην υποσαχάρια Αφρική. Μια σκιαγράφιση», *Αντίβολο* 1 (2017), σσ. 135-147. [Επεξεργασμένο, περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Πες το στον άνεμο! Μελέτες για το ειδύλλιο Μάυρης Αφρικής και Χριστιανισμού* (2022)].
62. «Σάρκα ναι, Σαρκοφάγος όχι! Πολιτισμός και ιεραποστολή, "ιθαγένεια" και "ερώτημα περί της αληθείας". Μια έρευνα στις απαρχές», *Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Επιστημονική Επιθεώρηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία»*, τ. 6, Πάτρα 2015, σσ. 563-516.
63. «π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ. Σκιαγράφιση της ζωής και του έργου του», *Σύναξη* 152 (2019), σσ. 81-86.
64. «Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης: π. Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης», *περιοδικό Σύναξη* 117 (2011), σσ. 50-67 [επεξεργασμένο, εκδόθηκε ως βιβλίο].
65. «Βιβλικές και θεολογικές όψεις της ανθρώπινης όψης», στον τόμο *Βιβλικές Μεταφράσεις. Ιστορία και Πράξη. Επετειακός Τόμος για τα Διακόσια Χρόνια* (επιμ. Κώστας Γ. Τσικνάκης, & Μαρία Σικ), εκδ. Ελληνική Βιβλική Εταιρία, Αθήνα 1921, σσ. 625-635.
66. «Θεολογία Μιντζούνγκ, η κορεατική Θεολογία της Απελευθέρωσης. Διάλογος με την Ορθόδοξη παράδοση», *περιοδικό Σύναξη* 157 (2021), σσ. 37-55.
67. «Ιεροσύνη και ένοπλος αγώνας. Μία ανατροπή που βαφτίστηκε κανονικότητα», στον τόμο: *Ιεροσύνη, Εθνεγερσία, σύγχρονη ζωή* (Πρακτικά συνεδρίου της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας), εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2022, σσ. 271-296.
68. «Μπορεί να θεραπευτεί η σημερινή διχόνοια; Αναμετρήσεις στο τοπίο που διαμόρφωσε η πανδημία, για τη μαγεία που δεσπόζει, την αγάπη που βάλλεται, τη βιοπολιτική που εδραιώνεται» (3-11-2022), <https://www.polymerwsvolos.org/2022/11/03/mporei-na-therapeutei-h-shmerinh-dihonia/>
69. «Τρεις σημειώσεις για το ειδύλλιο πανδημίας και πανδαιμόνιου», στο: *Σύναξη* 156 (2020), σσ. 35-44.
70. «Μαρία Σπυροπούλου, η ημιδιαφανής διακόνισσα», *περιοδικό Πάντα τα Έθνη* 61 (2022), σσ.14-21
71. «Μάρτιν Λούθερ Κινγκ: «Να είμαστε δυσπροσάρμοστοι. Για την αποστολή και ιεραποστολή των χριστιανών» (εισαγωγή, μετάφραση από τα Αγγλικά και σχόλια: Θανάσης Ν. Παπαθανασίου), *περιοδικό Σύναξη* 164 (2022), σσ. 86-91.
72. ΕΠΙΚΕΙΤΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ (μου έχει δοθεί Βεβαίωση): «Ο θάνατος στη χριστιανική

οπτική», στον συλλογικό τόμο *Διεπιστημονικές (επανα)προσεγγίσεις στο γεγονός του θανάτου* (επιμ: Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου, επ. καθηγητής Ψυχολογίας ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ), εκδ. Δαρδανός - Τυπωθήτω .

δ2. Εκλαϊκευτικά και μικρά μελετήματα:

73. "Καλύτερα παρέα με γύπες...": *Επτά Ημέρες*, ένθετο της εφημ. *Καθημερινής* 5-2-2006, σσ. 6-8.
74. "Ο εορτασμός των Χριστουγέννων: 'Νυν και Αεί' ή 'Μια φορά κι έναν καιρό';": συλλογικός τόμος *Χριστού Γέννα* (επιμ. Β. Αργυριάδης), εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2006, σσ. 15-21.
75. "Σπουδάζοντας Θεολογία. Μια απόπειρα προσέγγισης του προβλήματος": περιοδικό *Εφημέριος*, ανάτυπο, Αθήνα 1996.
76. "Ιεραποστολή με τον τρόπο του Χριστού": περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 93 (2005), σσ. 3-4.
77. «Η Μπουκόμπα στον αστερισμό του Κουέλι»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 90 (2004), σσ. 16-21.
78. «Κατήχηση Αλλοδαπών», *Οι Προοπτικές του νεανικού έργου της Εκκλησίας σήμερα* (δακτυλόγραφα Πρακτικά), Αθήνα-Πειραιάς, 1-3 Νοεμβρίου 2002, χ.σ..
79. «Η τρομοκρατία των αντιτρομοκρατών, ή η απελευθέρωση ως εργολαβία»: περιοδικό *Σύναξη* 82 (2002), σσ. 57-65.
80. «Ο πρωτομάρτυρας των Άγγλων»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 83 (2002), σσ. 10-11.
81. "Προσεγγίζοντας την Ανάσταση. Αλληγορία πάνω στη ζωή και τον θάνατο": περιοδικό *Νέμεσις* 28 (2002), σσ. 98-101.
71. «Η σπουδή της αφρικανικής πραγματικότητας. Εργασίες ενός συνεδρίου και προοπτικές έρευνας»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 80 (2001), σσ. 13-15.
72. «Καβουρο-ριζομαχίες στη Νιγηρία»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 74 (2000), σσ. 4-6.
73. «Η Γιουγκοσλαβική κρίση. Προσέγγιση του προβλήματος και ανίχνευση ορισμένων θεολογικών κριτηρίων»: περιοδικό *Εκκλησία* 74 (1997), σσ. 340-344.
74. «Θα εμπιστευόσασταν τα αγγλικά του παιδιού σας σε έναν Ρώσο που μιλά Κόμι;»: περιοδικό *Πειραιϊκή Εκκλησία*. Φεβρ. 1996, σσ. 45-46.

75. «Τόση ζεστασιά υπό το μηδέν!»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 57 (1996), σσ. 11-13.
76. «Προοπτικές της ελληνικής συμμετοχής στον “Σύνδεσμο”»: περιοδικό *Τα Νέα του Συνδέσμου* 15 (1995), σσ. 4, 9.
77. «Κένυα “προφθάσει χείρα αυτής τω Θεώ”»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 54 (1995), σσ. 44-45.
78. «Ένα στοίχημα στην Ανατολική Αφρική»: περιοδικό *Σύναξη* 56 (1995), σσ. 87-91.
79. «Εύλινη πέτρα. Σκέψεις για την ιεραποστολή»: περιοδικό *Πειραιϊκή Εκκλησία* Μάρτ. 1995, σ. 25.
80. «Αρκεί να πεις Νικολάϊ-Ντο»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 50 (1994), σσ. 54-55. [Περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Ένας Ιάπωνας δίχως σχιστά μάτια. Νικόλαος Κασάτκιν, ο ευαγγελιστής των Ιαπώνων* (2018)].
81. «Κάτω από τον ήλιο του μεσονυκτίου»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 51 (1994), σσ. 82-83.
82. «Η θεραπεία της χανούμισσας»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 45 (1993), σσ. 24-25.
83. «Διακόσια χρόνια, νυν και αεί. Δύο αιώνες από το ξεκίνημα της Αλάσκας»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 48 (1993), σσ. 106-107.
84. «Ιεραποστολική διάσκεψη στη Μόσχα»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 48 (1993), σσ. 109-111.
85. «Να μη χάσουμε τα διλήμματά μας. Σχόλιο για τον εθνικισμό σήμερα»: περιοδικό *Καθ’ Οδόν* 2 (1992), σσ. 50-60.
86. «Φημίων, ο οικοδόμος ιεραπόστολος»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 42 (1992), σσ. 58-59.
87. «Αμπνταλάχ, ένας Άραβας ιεραπόστολος»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 43 (1992), σσ. 91.
88. «Οι σύγχρονες κοινωνίες: άθεες ή άθρησκες;», *Σωτηρία, η πανανθρώπινη αγωνία*, εκδ. Νεανικού Επιμορφωτικού Ομίλου Σύρου, Αθήνα 1988, σσ. 67- 80.
89. «Τέσσερις μεγάλοι ιεραπόστολοι»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 28 (1988), σσ. 18-21.
90. «Ιεραποστολή μέσα από την κοινωνική δικαιοσύνη»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 24 (1987), σσ. 27-28.
91. «Η Εικόνα στην κατήχηση»: περιοδικό *Σύναξη* 24 (1987), σσ. 115-118, μαζί με την Ελένη Ταμαρέση.
92. «Ο αναχωρητισμός. Μεταμόρφωση της ερήμου σε τόπο δεσποτείας Θεού»: περιοδικό *Σύναξη*

13 (1985), σσ. 38-40.

93. «Η κρίση του Κατηχητικού μπροστά στην Ορθόδοξη δυναμική», *Σημείο αντιλεγόμενο. Η κρίση της Εκκλησίας*, εκδ. ΚΣ ΕΧΟΝ, Αθήνα 1982, σσ. 30-37.
94. "Ομάδα εργασίας για ένα χρέος ανεξόφλητο", περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 116 (2011), σσ. 22-23.
95. "Εκκλησιαστική πολυτέλεια και φιλανθρωπία", περιοδικό *Πειραιϊκή Εκκλησία* 217 (2010), σσ. 8-9.
96. "Ένας ελεύθερος" (π. Γεώργιος Πυρουνάκης), περιοδικό *Επιστροφή* 33 (2010), σσ. 33-34.
97. "Απόστολος μιας θεολογίας που ηττήθηκε; Μερικές σημειώσεις πάνω στο έργο του Γεωργίου [Πυρουνάκη], εφημερίδα *Χριστιανική* 18 Φεβρουαρίου 2010, σ. 9.
98. "Παγκόσμιο συνέδριο για την ιεραποστολή", περιοδικό *Σύναξη* 116 (2010), σσ. 73-74.
99. "Το μπρίκι του Ηλία Βουλγαράκη", περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 117 (2011), σ. 11.
100. «"Έδώ σε θέλω, κάβουρα". Μερικές προτάσεις για τη διδακτική πράξη των Θρησκευτικών»: περιοδικό *Σύναξη* 71 (1999), σσ. 97-107.
101. «Τα 'Θέματα Χριστιανικής Ηθικής' της Γ' Λυκείου. Επισημάνσεις από τη σκοπιά του συγγραφέα»: περιοδικό *Κοινωνία* 43.4 (2000), σσ. 365-373.
102. «Προϋποθέσεις και όροι συγγραφείς σχολικού εγχειριδίου Θρησκευτικών»: συλλογικός τόμος *Γιατί Θρησκευτικά Σήμερα; Πρακτικά Διημερίδας, Βόλος 16/17-4-1999* (επιμ. Παντ. Καλαϊτζίδης), εκδ. Δόμος, Αθήνα 2000, σσ. 155-164.
103. «Η νιότη, η πιο εσχατολογική φάση της ανθρώπινης ύπαρξης. Ψηλάφιση της κλήσης των νέων σήμερα, με αφορμές από το έργο του αγίου Νεκταρίου»: συλλογικός *Τόμος Τιμητικός για τα είκοσι πέντε χρόνια αρχιερατικής διακονίας του σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ.κ. Χρυσοστόμου* (επιμ. Σάυρος Φωτίου), εκδ. Αρμός, Λάρνακα 1998, σσ. 745-758 .
104. «Πείραμα και πειρασμός ελευθερίας. Ενοριακή ζωή και έφηβοι»: *Πρακτικά του 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας* (επιμ. Ε. Πετρίδου - Μπ. Νάβου), Αθήνα 1994, σσ. 108-109.
105. "Ο δικηγόρος του διαβόλου. Μια πολλά υποσχόμενη καριέρα για την τρίτη χιλιετία και όχι μόνο": συλλογικός τόμος *2000 χρόνια μετά*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1999, σσ. 135-147.
106. «Εικόνα και δημιουργικότητα. Θεολογικό σχόλιο στην εικαστική παρουσία της Εκκλησίας»: περιοδικό *Σύναξη* 85 (2003), σσ. 56-58.

107. «Οι Τρεις Ιεράρχες, κριτές μας σήμερα»: περιοδικό *Πειραιϊκή Εκκλησία*, Ιανουάριος 2003, σ. 28-29.
108. «Η Πτώση»: περιοδικό *Διάβαση* 13 (1998), σσ. 5-9.
109. "Τεχνοκρατία και ανθρωπιστικές σπουδές", έκδ. Χώρος Αναζήτησης και Διαλόγου Βύρωνα, Αθήνα 2011.
110. "'Παράδοση' και 'Λαμπαφούρες'. Ο θεολόγος Φώτης Κόντογλου": περιοδικό *Νέα Εστία* 1788 (2006), σσ. 701-718.
111. "Συνάντηση με τη 'σημερινότητα'", περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 115 (2011), σ. 6-8.
112. "Όρια των Εθνών και όρια στον Θεό", περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 114 (2010), σσ. 35.
113. "Ο αντεστραμμένος Λένιν και ο παλαιοημερολογητισμός. Σκέψεις για το έργο των εκδόσεων 'Άρτος Ζωής'", περιοδικό *Σύναξη* 113 (2010), σσ. 97-103.
114. "Το σφάλμα του Πέτρου", *Πνευματική Διακονία* 11 (2011), σσ. 27-30.
115. "Χριστούγεννα της απελευθέρωσης", εφημ. *Χριστιανική*, 22-12-2011, σσ. 1-2. [περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η ρήξη με το μηδέν* (2015)].
116. "Της δικής μου προσφυγιάς", *Νέα Ευθύνη* 9 (2012), σσ. 36-37.
116. "Προεκλογική συζήτηση που έλειψε", *Σύναξη* 122 (2012), σσ. 89-90. [περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η ρήξη με το μηδέν* (2015)].
121. "Σημερινότητα η πολύτιμη", *Πάντα τα Έθνη* 122 (2012), σσ. 10-12.
122. "Εποχή πνευματικής και υλικής χρεοκοπίας στην Ευρώπη; Μια πολύτιμη ευκαιρία για να αναδυθεί το 'Νόημα'", περιοδικό *Manifesto* 35 (2012), σσ. 32-36. [περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η ρήξη με το μηδέν* (2015)].
123. «Φίλοι της Αριστεράς, μην κατεβάζετε τον σκούφο πάνω στα μάτια!», *Δρόμος της Αριστεράς*, Σάββατο 20-10-2012, σ. 22 [περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η ρήξη με το μηδέν* (2015)].
124. «Χαμήλωσε, σταυραητέ!», περιοδικό *Νέα Ευθύνη* 15 (2013), σσ. 82-85.
125. «Ελπίδα: Η πνευματική άνοδος ως κάθοδος» (σσ: η μαρτυρία και η κοινωνική παρέμβαση vs σπιριτουαλιστικές θεολογίες), περιοδικό *Θεολογία* 84.4 (2013), σσ. 287-293.
126. «Ταξίδια με το γάντι...» (εκλαϊκευτικό για τη μαρτυρία σήμερα), εφημ. *Ο Δρόμος της Αριστεράς*, 20-1-2014. [περιλήφθηκε στο βιβλίο μου *Η ρήξη με το μηδέν* (2015)].

127. «Μαρτυρία, πράξη, έκπληξη», *Σύναξη* 148 (2018), σσ. 55-56.
128. «Ιεραποστολή: Χριστιανική διαπολιτισμική μαρτυρία», *Σύναξη* 151 (2019), σ. 75-79.
129. «Χριστιανική μαρτυρία και διάλογος με ανθρώπους άλλων πεποιθήσεων: Πατερικές ενοράσεις», στον τόμο: *Sources Chrétiennes: Ελληνική και λατινική συμβολή στον ευρωπαϊκό πολιτισμό / Apport grec et latin à la culture européenne* (επιμ. Σταύρος Ζουμπουλάκης & Pierre Salembier), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2019, σσ. 383-412.
130. «Θεός, ο μέγας συγγραφέας και μέγας ειδικός της πληροφορικής», *Επετηρίδα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία, τόμος ΙΑ΄*, Πάτρα 2020, σσ. 331-337.
131. «Δημοκρατία, κοινωνία και η ευθύνη της θεολογίας», *Ελληνική Περιοδική Έκδοση για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση (ΕλΘΕ)* 3.1 (2020), σσ. 157-164 (διαθέσιμο στο: <http://www.gjre.gr/images/documents/2020i/papathanasiou_310.pdf>, εισήγηση σε συνέδριο, 2018).
132. «Ποιος χρειάζεται στιφάδο από τον Ντοστογιέφσκι; Μεταλλάξεις θρησκευτικότητας σήμερα», περιοδικό *Σύναξη* 160 (2021), σσ. 57-67.
133. «Η ιεραποστολή στα κείμενα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και μετά απ' αυτήν. Κέρδη και χρέη», *Σύναξη* 163 (2022), σσ. 39-46.

ε. ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

(Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ρωσικά, Ρουμανικά):

1. "Tradition as Impulse for Renewal and Witness. The Introduction of Orthodox Missiology into the *IRM*", *International Review of Mission* 100.2 / 393 (2011), σσ. 203- 215.
2. «Liberation Perspectives in Patristic Thought. An Orthodox Approach», *Hellenic Open University. Scientific Review of Post-Graduate Program 'Studies in Orthodox Theology'*, vol. 2 (2011), σσ. 419-438.
3. "Christian Anthropology for a Culture of Peace: Considering the Church in Mission and Dialogue Today": συλλογικός τόμος *Violence and Christian Spirituality. An Ecumenical Conversation* (ed. Emmanuel Clapsis), εκδ. WCC Publications / Holy Cross Orthodox Press, Geneva / Brookline 2007, σσ. 87-106. ISBN 978-1-885652-91-7.

4. "An Orphan or a Bride? The Human Self, Collective Identities and Conversion", in: *Thinking Modernity: Towards a Reconfiguration of the Relationship between Orthodox Theology and Modern Culture*, St John of Damascus Institute of Theology, University of Balamand, Lebanon - Westphalian Wilhelm's University, Centre of Religious Studies, Münster 2011, σσ. 133-163.
5. "Reconciliation: The major conflict in post-modernity. An Orthodox contribution to a missiological dialogue": συλλογικός τόμος *Come Holy Spirit, heal and reconcile! Report of the WCC Conference on World Mission and Eangelism, Athens, Greece May 2005* (ed. Jacques Matthey), WCC Publications, Geneva 2008, σσ. 178-186.
6. «Missionary Experience and Academic Quest. The Research Situation in Greece»: συλλογικός τόμος *European Traditions in the Study of Religion in Africa* (eds. Frieder Ludwig & Afe Adogame), Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2004, σσ. 301-312.
7. "The Church as Mission. Fr Alexander Schmemmann's Liturgical Theology Revisited": περιοδικό *Proche-Orient Chrétien* 60 (2010), pp. 6-41.
8. "Some key themes and figures in Greek theological thought": συλλογικός τόμος *The Cambridge Companion to Orthodox Christian Theology* (eds. Mary B. Cunningham & Elizabeth Theokritoff), Cambridge University Press 2008, σσ. 218-231.
9. "Diakonen eines Gottes-Missionars. Eine orthodoxe Betrachtung der Mission und der 'Heutigkeit'": περιοδικό *Una Sacta* 65.3 (2010), σσ. 190-199.
10. «Greek Literature on Ethiopia»: εγκυκλοπαίδεια *Encyclopaedia Aethiopica*, έκδ. Harassowitz Verlag, Wiesbaden 2005, σσ. 884-886.
11. Исихаст Святой Горы в сердце города: отец Порфирий Кавсокаливит (1906–1991): <http://www.bogoslov.ru/text/1710327.html>
12. "Il sacramento dell' invito. Le specie eucharistiche e la missione della Chiesa nell' ottica liturgica di Cabasilas": συλλογικός τόμος *Nicolas Cabasilas e la divina liturgia*, Edizioni Qiqajon, εκδ. Comunità di Bose, Magnano Italia 2007, σσ. 165-191.
13. «L' Église en mission» ou « L' Église en tante que mission»? *La joie du Royaume, Actes du colloque international "L' heritage du père Alexandre Schmemmann*, Paris 11-14 Décembre 2008, YMCA PressParis 2012, σς. 235-242.
14. "Journey to the Center of Gravity. Christian Mission One Century after Edinburgh 1910", *2010 Boston. The Changing Contours of World Mission and Christianity* (eds. Todd M. Johnson, Rodney L. Petersen, Gina A. Bellofatto, Travis L. Myers), Pickwick Publications, Oregon 2012, pp. 67-83.
15. "If I cross the boundaries, you are there! An affirmation of God's action outside the canonical boundaries of the Church", *Communio Viatorum* 53.3 (2011), pp. 40-55.

16. «Le jeûne chrétien dans la société postmoderne. Tenir compte des critères», *Contacts; Revue Française de l'Orthodoxie* 243 (2013), σσ. 570-592.
17. "La sainteté: sacrement de la surprise", *Le Messager Orthodoxe* 154 (2013), pp. 3- 9.
18. "A theological affirmation of God's action outside the canonical boundaries of the Church", *Orthodox Handbook on Ecumenism; Resources for Theological Education* (eds. P. Kalaitzidis, Th. Fidgeard, C. Hovoroun, Aik. Pekridou, N. Asproulis, D. Werner, G. Liagre) Volos Academy Publications & WCC Publications, Volos, Greece 2014, pp. 86-92.
19. «Voices of shared responsibility: Some problems of current Eucharistic theology in dialogue with the dynamics of tradition», *The Primacy of the Pope in the Catholic-Orthodox Ecumenical Dialogue (Orientalia et Occidentalia 13)*, eds. Simon Marincak & Anthony O' Mahony, Kosice, Slovakia 2013, pp. 247-251.
20. "Signs of National Socialism in the Greek Church?", *St Vladimir's Theological Quarterly* 57:3-4 (2013) 461-478.
21. "Holiness: The Sacrament of Surprise", διεθνές ηλεκτρονικό περιοδικό *International Journal of Orthodox Theology* 4:4 (2013).
22. «Is Comparative Theology Orthodox?», *Studies in Interreligious Dialogue* 24.1 (2014), pp. 104-118.
23. «Contemporary missionary efforts in the Orthodox Churches: limitations and possibilities», *International Journal of Orthodox Theology* 6:2 (2015), σσ. 117-123.
24. "L' anti-antisémitisme dans l' Église orthodoxe. Être des repentants et non des Lotophages": περιοδικό *Contact* 216 (2006), σσ. 475-484.
25. "The Hermit Life. Transforming the desert into a 'place of God's dominion": συλλογικός τόμος, *Synaxis* 1 (2006), σσ. 147-150.
26. «The history of Orthodox Mission», *Ansätze, EGS Documentation*, July 1987, χ.σ.
27. "Obedience. The Martyrdom of Freedom" : συλλογικός τόμος *Synaxis* 3 (2006), σσ. 177-182.
28. "Body or Corpse?": συλλογικός τόμος *Synaxis* 3 (2006), σσ. xv-xvi.
29. "A Creative Mission": συλλογικός τόμος *Synaxis* 2 (2006), σσ. xv-xvi.
30. "Partners in Transfiguration": συλλογικός τόμος *Synaxis* 1 (2006), σσ. xv-xvi.
31. "La Réconciliation, principal conflit de la post-modernité": περιοδικό *Service Orthodoxe de Presse* suppl. au 299 (2005), σσ. 1-6.
32. «The Language of the Church and World. An adventure of communication or conflict?»: συλλογικός τόμος *Synaxis* 1 (2006), σσ. xv-xvi.

- περιοδικό *The Ecumenical Review* 51 (1999), σσ. 40-45. Αναδημοσίευσή του στο *Sourozh* 76 (1999), σσ. 36-43.
33. «Langage de l' Eglise, langage du monde: aventure de la communication ou conflit?», *Service Orthodoxe de Presse* 237 (1999), σσ. 32-36.
34. Βουλγαρική μετάφραση του «The Flight as Fight» στο βουλγαρικό περιοδικό *Mirna* 5 (1998), σσ. 9-15.
35. «Misiuni crestine in Arabia de Sud preislamica»: περιοδικό *Lumina* 1 (1997), σσ. 26-28.
36. «Prospects for the Future»: περιοδικό *Syndesmos News* 12.2 (1997), σσ. 7-8.
37. «'Homeritarum Leges'. An Interpretation»: περιοδικό *Proche-Orient Chrétien* 46 (1996), σσ. 2771.
38. «Anachoresis. The Flight into the Desert as a Missionary Paradigm»: περιοδικό *Bogoslovje* 40 (1996), σσ. 71-82.
39. «Christian Missions in pre-Islamic South Arabia», *Θεολογία* 65 (1994), σσ. 133-140. Αναδημοσίευση του στο περιοδικό *The Journal of the Nemanjic Institute for Serbo-Byzantine Studies* 4 (1995), σσ. 8-13. Αναδημοσίευση στο περιοδικό *Synaxis, the Canadian Orthodox Theological Journal* 2/7 (1995), σσ. 8-13.
40. «Das Missionsengagement der orthodoxen Kirche Griechenlands heute»: περιοδικό *Orthodoxes Forum* 8 (1994), σσ. 235-238.
41. «Misiune catre tot pustiul»: περιοδικό *Candela Moldovei* 11-12 (1993), σ. 17.
42. "Un esicasta del Monte Athos al cuore della città: Padre Porfirio Kafso-kalyvita (1906-1991), *Comunione e Solitudine*, edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, Magnano 2011, pp. 231-254
43. "Monastics as missionaries of a subversive hope", *Friends of Mount Athos; Annual Report 2015* (Oxford), σσ. 21-31.
44. "La seduction de l' idololatrie et l' avènement d' une Église sans mission", *Contacts* 251 (2015), σσ. 276-295.
45. "Christian fasting in postmodern society: Considering the criteria", *St. Vladimir's Theological Quarterly* 60.1-2 (2016), σσ. 249-268.
46. «Despair and Liberation: Traveling Together Through History with the Bible": *International Journal of Orthodox Theology* 7:2 (2016), σσ. 24-36.
47. «Современные миссионерские усилия в православных церквях: ограничения и возможности» : <http://kateho.ru/publication/predoglashenie/sovriemiennyie-missionierskiieusiliia-v-pravoslavnykh-tsierkviakh-oghranichieniia-i-vozmozhnosti> [ρωσική

μετάφραση του: «Contemporary missionary efforts in the Orthodox Churches: limitations and possibilities», *International Journal of Orthodox Theology* 6:2 (2015), σσ. 117-123].

47. “The Politics of a ‘Weak Force’”, στον συλλογικό τόμο *Political Theologies in Orthodox Christianity: Common Challenges and Divergent Positions* (επιμ. Kristina Soeckl, Ingeborg Gabriel, Aristotle Papanikolaou), εκδ. Bloomsbury Publishing 2017, σσ. 111-134.

48. “God, the Great Writer and the Great Computer Wiz. Comment on Prof. Fr. Christopher Knight’s paper”, *Orthodox Christianity and Modern Science Tensions, Ambiguities, Potential* (eds. V. N. Makrides, G. E. Woloschak), Brepols 2019.

49. «Fr. Georges Florovsky and mission: Witness “to”, “with”, or “beyond” “sacred Hellenism”?», στο John Chryssavgis & Brandon Gallaher (επιμ.), *The Living Christ: The Theological Legacy of Georges Florovsky*, T & T Clark, Λονδίνο / Νέα Υόρκη / Οξφόρδη / Νέο Δελχί / Σύδνεϋ 2021, σσ. 357-377.

50. “Orthodox Theology’s First Encounter with Contextual Theologies: Nikos Nissiotis’ Pioneering Approach to Truth, Tradition, Witness, and Praxis”, in: “Holding fast to the Mystery of the Faith: Festschrift for Patriarch Daniel of the Romanian Orthodox Church” (eds. Daniel Munteanu and Sorin Şelaru), Brill, 2022, pp. 205-222.

51. “An inquiry into the tension between faith, hospitality, and witness: Reflections on Comparative Theology from an Orthodox point of view”, in: *International Journal of Orthodox Theology* 12:4 (2021), pp. 27-45.

52. “Mission(s) and Politics: An Orthodox’s Approach”, in: *Politics, Society, and Culture in Orthodox Theology in a Global Age* (eds. Hans-Peter Grosshans & Pantelis Kalaitzidis), Brill, 2022, pp. 292-309.

53. ΕΠΙΚΕΙΤΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ (μου έχει δοθεί Βεβαίωση): «“Sono il frumento di Dio” (sant’Ignazio di Antiochia). La dimensione eucaristica e comunione del martirio» («Σίτος εμὶ Θεοῦ» - ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας. Ἡ ευχαριστιακὴ καὶ κοινωνικὴ διάστασις τοῦ μαρτυρίου»), εἰσήγησις στὸ 24ο διεθνὲς οἰκουμενικὸ συνέδριον Ὁρθόδοξης πνευματικότητος, “Martyrdom and Communion”, μονὴ Bose (Β. Ἰταλία), 7-10 Σεπτεμβρίου 2016.

στ. ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ (ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων):

1. *Builders of the Chinese Church. Pioneer Protestant Missioonaries and Chinese Church Leaders* (συλλογικό, επιμ. G. Wright Doyle), Pickwick 2015 [στο περιοδικό *Σύναξη* 135 (2015), σσ. 99-102`
2. π. Μάρκος - Αντώνιος Κόστα Ντε Μποργκάρ, Πρόσωπο και σταυρός. Συζητήσεις με τον π. Δημήτριο Στανιλοάε, εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2014 [στο περιοδικό *Σύναξη* 132 (2014), σσ. 99-101].
3. "Αποτύπωση της χριστιανικής πραγματικότητας ανά την υφήλιο (βιβλιοκρισία του Atlas of Global Christianity 1910-2010, Cambridge University Press 2009), στο περιοδικό *Νέα Εστία* 1949 (2011), σσ. 779-782.
4. Συλλογικός τόμος "Για μια Οικονομία με ανθρώπινο πρόσωπο", εκδ. Γραφείου και Ιδρύματος Νεότητος Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Αθήνα 2011 [στο περιοδικό *Σύναξη* 121 (2012)., σσ. 101-104].
5. Χρήστου Γιανναρά, *Εορτολογικά Παλινωδούμενα*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1999 [στο περιοδικό *Manifesto* 6 (2006), σσ. 38-39].
6. "Ex Missione Lux?", *International Association for Mission Studies*, January 2012: <http://missionstudies.org/index.php/noteworthy-news/>
7. "Ex Missione Lux?", *Σύναξη* 118 (2011), σσ. 79-81
8. Π. Καλαϊτζίδης – Ν. Ντόντος (επιμ.), *Ισλάμ και Φονταμενταλισμός, Ορθοδοξία και Παγκοσμιοποίηση*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήνα 2004 [στην εφημερίδα *Η Καθημερινή* 11-4-2004, σ. 5, με τίτλο «Αυτοί που μαστιγώνουν τον Θεό. Η μάστιγα φονταμενταλισμού μέσα από διαφορετικές ιδεολογικές προσεγγίσεις»].
9. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Το Σώμα του Ζώντος Χριστού* (μτφρ. Ι. Κ. Παπαδόπουλος), εκδ. Αρμός 1999 [στο περιοδικό *Σύναξη* 75 (2002), σσ. 108-110].
10. A. Walker – Κ. Καρράς (επιμ.), *Ζωντανή Ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο*, εκδ. Εστία, Αθήνα 2001 [στην εφημερίδα *Η Καθημερινή* 8-9-2002, σ. 7, με τίτλο «Σαν θλιμμένη γάτα στον ήλιο; Δώδεκα κείμενα πραγματεύονται τη σχέση της Ορθοδοξίας με τον σύγχρονο κόσμο»].
11. Ηλίας Βουλγαράκης, *Καθημερινές ιστορίες Αγίων και Αμαρτωλών στο Βυζάντιο*, εκδ. Μαΐστρος, Αθήνα 2002 [στην εφημερίδα *Η Καθημερινή* 30-6-2002, με τίτλο «Προσπεράσιμα και Προσπελάσιμα»].
12. *For the Peace from Above. An Orthodox Resource Book on War, Peace and Nationalism* (συλλογικός τόμος), εκδ. Syndesmos, The World Fellowship of Orthodox Youth, Bialystok, Poland 1999, pp. 208 [στο περιοδικό *Σύναξη* 77 (2001), σσ. 109-110].

13. Παναγιώτη Νέλλα, *Η περί δικαιοσύνης διδασκαλία Νικολάου του Καβάσιλα*, εκδ. Ίνδικτος, Αθήναι 1998 [στο περιοδικό *Σύναξη* 70 (1999), σσ. 115-116].
14. Πορευθέντες... *Χαριστήριος τόμος προς τιμήν του αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου (Γιαννουλάτου)* (συλλογικός τόμος), εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997 [στο περιοδικό *Σύναξη* 72 (1999), σσ. 120-121].
15. π. Αδαμάντιος Αυγουστίδης, *Εν ασθενείαις κάθησις. Θέματα εκκλησιαστικής αυτοσυνειδησίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1998 [στο περιοδικό *Σύναξη* 72 (1999), σσ. 126-127].
16. Αρχιμ.Βασιλείου (Γοντικάκη), *Μεταφράσεις έργων του στα αγγλικά*, εκδ. Alexander Press, Canada 1997 [στο περιοδικό *Σύναξη* 65 (1998), σσ. 128-129].
17. Γιώργος Γκότσης, *Θρησκεία, Νεωτερικότητα και Σύγχρονη Πολιτισμική Ταυτότητα*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996 [στο περιοδικό *Σύναξη* 66 (1998), σσ. 107-108].
18. Στέλιου Παπαλεξανδρόπουλου, *Δοκίμια ιστορίας των θρησκειών*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994 [στο περιοδικό *Σύναξη* 61 (1997), σσ. 117-118].
19. «Ιεραποστολή και οικουμενική κίνηση. Αναφορά σε μια μελέτη», περιοδικό *Εκκλησία* 72 (1995), σσ. 215-217.
20. Επισκόπου Νέστορος, "Αναμνήσεις από την ιεραποστολή στην Καμτσάτκα", *Πάντα τα Έθνη* 47 (1993), σσ. 72-74.
21. Γεώργιος Τσανανάς, *Βασική Ελληνική Θεολογική Βιβλιογραφία* (ΑΠΘ, Τμήμα Θεολογίας, Εργαστήριο Χριστιανικής Παιδαγωγικής), εκδ. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992 [στο περιοδικό *Εξοδος* 11 (1993), σσ. 69-71].
22. Παναγιώτη Νέλλα, *Ζώνον Θεούμενον*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1992 [με τίτλο «Ο καινός άνθρωπος», στο περιοδικό *Σύναξη* 45 (1993), σσ. 113-119].
23. Mantzarides, Georgios, I., *Ορθόδοξη θεολογία και κοινωνική ζωή*, Thessaloniki: Pournaras 1989 και του ιδίου *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, Thessaloniki: Kyriakides 1990 [στο περιοδικό *Orthodoxes Forum* 1 (1992), σσ. 131-133].
24. Σταύρου Φωτίου, *Αλλοτρίωση και αυτογνωσία*, εκδ. Σηματαυρός, Αθήνα 1990 [στο περιοδικό *Σύναξη* 37 (1991), σσ. 104-105].
25. Κώστα Δεληκωνσταντή, *Το ήθος της ελευθερίας*, εκδ. Δόμος, Αθήνα 1990 [στο περιοδικό *Σύναξη* 36 (1990), σσ. 123].
26. Μάριου Μπέγζου, *Δοκίμια φιλοσοφίας της θρησκείας*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1988 [στο περιοδικό *Σύναξη* 29 (1989), σσ. 101-103].
27. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Σταθμοί της Ρωσικής Θεολογίας*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1986 [στο περιοδικό *Σύναξη* 26 (1988), σσ. 99-101].

28. Απόστολου Νικολαΐδη, *Κοινωνικοπολιτική επανάσταση και πολιτική θεολογία*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1987 (στο περιοδικό *Σύναξη* 28, 1988, σσ. 116).
29. Νίκος Ζαχαρόπουλος, *Ιστορία των σχέσεων Εκκλησίας – Πολιτείας στην Ελλάδα-δα*, τ. α΄, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1985 [στο περιοδικό *Σύναξη* 19 (1986), σσ. 89-90].
30. Αλ. Μ. Σταυρόπουλου, *Συμβουλευτική ποιμαντική*, εκδ. Λύχνος, χ.χ. [στο περιοδικό *Σύναξη* 20 (1986), σσ. 113.
31. Luke Veronis, “Go Forth. Stories of Mission and Resurrection in Albania”, Conciliar Press, California 2009 [περιοδικό *Σύναξη* 130 (2014), σσ. 99-101].
32. Δημήτριος Κεραμιδάς, *Ιεραποστολή και διαθρησκευτικός διάλογος στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία μετά τη Β΄ Σύνοδο του Βατικανού (1962-1965)* [περ. *Σύναξη* 127 (2013), σσ. 106108].
33. Αναστασίου, αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας, *Συνύπαρξη: Ειρήνη, φύση, φτώχεια, τρομοκρατία, αξίες*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2015 [στο περιοδικό *Σύναξη* 138 (2016), σσ. 98-101].
34. π. Σταμάτη Σκλήρη, *Το βλέμμα του Παντοκράτορα* (portfolio με κείμενα των Μητροπ. Ιωάννη Ζηζιούλα, Αλέκου Φασιανού, Δημήτρη Κυριαζή, Κωνσταντίνου Σκουτέρη, π. Σταμάτη Σκλήρη), εκδ. Πορφύρα, Αθήνα 2014 [στο περιοδικό *Σύναξη* 139 (2016), σσ. 103106].
35. Éloi Laurent, *Οι οικονομικοί μας μύθοι* (μτφρ. Σώτη Τριανταφύλλου), εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2016 [στο περιοδικό *Σύναξη* 141 (2017), σσ. 96-98].
36. Βλάντιμιρ Κλαβντίεβιτς Αρσένιεβ, *Ντερσού Ουζαλά* (εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Νίκος Χαραλαμπίδης), εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 2019 [στο περιοδικό *Σύναξη* 160 (2021), σσ. 89-93].
37. Byung-Chul Han, *Σάντσαι: Η αποδόμηση στην Κίνα* (μετάφραση από τα Αγγλικά: Γιάννης-Ορέστης Παπαδημητρίου), εκδ. Τοποβόρος, (Αθήνα 2018) [στο περιοδικό *Σύναξη* 158 (2021), σσ. 86-87].
38. Μπιουνγκ-Γτσουλ Χαν, *Η αγωνία του έρωτα* (μετάφραση, Αλεξάνδρα Γκολφινόπουλου, πρόλογος Αλαίν Μπαντιού, επίμετρο Φίλιππος Δ. Δρακονταειδής), εκδ. Opera, Αθήνα 2019 [στο περιοδικό *Σύναξη* 154 (2020), σσ. 96-98].
39. Χρύσα Τζιαφέτα, Padre Camilo. Η σκέψη και η δράση του Καμίλο Τόρες, εκδ. Red n’ Noir, Αθήνα 2022 [στο περιοδικό *Σύναξη* 163 (2022), σσ. 95-98].
40. Tim Noble, *Mission from the Perspective of the Other: Drawing Together on Holy Ground*, Pickwick Publications, Eugene, Oregon 2018 [στο περιοδικό *Σύναξη* 164 (2022), σσ. 99-101].
41. Tim Noble, *Mission from the Perspective of the Other: Drawing Together on Holy Ground*, Pickwick Publications, Eugene, Oregon 2018 [στο περιοδικό *International Journal of Orthodox Theology* 13:1(2022), pp 215-218].

ζ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ και ΣΧΟΛΙΑ.

1. Μητροπολίτη Περγάμου Ιωάννη (Ζηζιούλα), «Κοινωνία και ετερότητα»: περιοδικό *Σύναξη* 76 (2000), σσ. 5-15 (μαζί με τον καθηγητή Διον. Γούτο).
2. E. L. Mascall, "Προσωπικές αναμνήσεις από τη γνωριμία με τον π. Γ. Φλωρόφσκυ": περιοδικό *Ανάπλασις* 364 (1996), σσ. 82-83.
3. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Πρόλογος σ' ένα συναξάρι»: περιοδικό *Σύναξη* 51 (1994), σσ. 5-8.
4. «Ένας λόγος του αγίου Νικολάου της Ιαπωνίας»: περιοδικό *Πάντα τα Έθνη* 124 (2012), σσ. 20-21 (μαζί με την Ελένη Ταμαρέση-Παπαθανασίου).
5. Τζων Μπλαϊρ, *Αγία Φράιτζγουαϊντ. η κυρά της Οξφόρδης* (μτφρ. Ελένη Ταμαρέση - Παπαθανασίου, σχόλια Θανάσης Ν. Παπαθανασίου), εκδ. Εν Πλω, Αθήνα 2006.
6. «Μάρτιν Λούθερ Κινγκ: «Να είμαστε δυσπροσάρμοστοι. Για την αποστολή και ιεραποστολή των χριστιανών» (εισαγωγή, μετάφραση από τα Αγγλικά και σχόλια: Θανάσης Ν. Παπαθανασίου), περιοδικό *Σύναξη* 164 (2022), σσ. 86-91 (αναφέρθηκε και παραπάνω, στα άρθρα).

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΩΣ ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ.

Οι εισηγήσεις οι οποίες έχουν δημοσιευτεί, μνημονεύονται στο συγγραφικό έργο.

α. ΣΥΝΕΔΡΙΑ κλπ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (με εισήγηση)

Διεθνές συνέδριο "Οικουμενικός πατριάρχης Βαρθολομαίος: Τριάντα χρόνια διακονίας" (διοργανωμένο από την Θεολογική Σχολή ΑΠΘ και το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών), Θεσσαλονίκη 26-29 Μαΐου 2022. Εισήγησή μου: «Η ιεραποστολή στα κείμενα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και μετά από αυτήν. Κέρδη και χρέη». Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

Διεθνές συνέδριο « Politics, Society and Culture in Orthodox Theology in a Global Age» (Volos Academy for Theological Studies and the University of Münster), Volos, Greece, 6-9 February 2020. Εισήγησή μου: «Mission(s) and Politics. An Orthodox's approach». =Μνημονεύτηκε παραπάνω (στα άρθρα) η δημοσίευση των Πρακτικών: *Politics, Society, and Culture in Orthodox Theology in a Global Age* (eds. Hans-Peter Grosshans & Pantelis Kalaitzidis), Brill, 2022, pp. 292-309.

Διεθνές συνέδριο «Φροντίζοντας για την ανθρωπότητα σήμερα, μεριμνούμε για την ανθρωπότητα του αύριο», διοργανωμένο από το "Δίκτυο του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την ποιμαντική διακονία στον χώρο της υγείας", Ρόδος 5-9 Οκτωβρίου 2022. Εισήγησή μου: "Μπορεί να θεραπευτεί η σημερινή διχόνοια;" (δημοσιεύτηκε. Βλ. άρθρα).

Επιστημονικό συνέδριο "Διάλογοι για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας" (διοργανωμένο από το πρόγραμμα "Πρωτοβουλία για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας" του Ιδρύματος Νεότητας και Οικογένειας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών), Μονή Πετράκη, Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2022. Εισήγησή μου: «"Πολεμούν σαν στρατιώτες, πεθαίνουν σαν παιδιά". Η αποστολή της Εκκλησίας στην Αφρική και η στρατολόγηση παιδιών». <https://www.youtube.com/watch?v=g9bHTmmtOS8&t=4625s> Επίκειται η δημοσίευση.

Διεπιστημονικό Β' Συνέδριο της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας, «Ιεροσύνη, Εθνεγερσία, σύγχρονη ζωή», Ν. Κηφισσιά 12-14 Μαΐου 2021. Εισήγησή μου: «Ιεροσύνη και ένοπλος αγώνας. Μία ανατροπή που βαφτίστηκε κανονικότητα». Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

Διεθνές συνέδριο «Sources Chrétiennes. Ελληνική και λατινική συμβολή στον ευρωπαϊκό πολιτισμό» (συνδιοργανωτές: Sources Chrétiennes, «Άρτος Ζωής», Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών

Επιστημών Ιησουιτών Αθηνών, περιοδικό «Σύναξη»), Αθήνα, Εθνική Βιβλιοθήκη, 23-25 Φεβρουαρίου 2018. Εισήγησή μου: «Χριστιανική μαρτυρία και διάλογος με ανθρώπους άλλων πεποιθήσεων: Πατερικές εννοήσεις». Η δημοσίευση των Πρακτικών μνημονεύθηκε παραπάνω (βλ. άρθρα): *Sources Chrétiennes: Ελληνική και λατινική συμβολή στον ευρωπαϊκό πολιτισμό / Apport grec et latin à la culture européenne* (επιμ. Σταύρος Ζουμπουλάκης & Pierre Salembier), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2019, σσ. 383-412.

Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, «Αναγνώσεις της Βίβλου στις διάφορες χριστιανικές παραδόσεις» (Ελληνική Βιβλική Εταιρεία), 15-16 Δεκεμβρίου 2017. Εισήγησή μου: «Από τις γυναίκες της Βίβλου στις *Γυναίκες με τη Βίβλο*. Η Διαμαρτύρηση και η ανάδυση των γυναικών ιεραποστόλων». <https://hellenicbiblesociety.gr/blog/2017/12/18/bible-views/> . Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

Εσπερίδα της Εθνικής Βιβλιοθήκης, «Το πρόσωπο στην τέχνη και στη σκέψη», Αθήνα 18 Οκτωβρίου 2018. Εισήγησή μου: «Θεολογικές όψεις της ανθρώπινης όψης». <https://www.nlg.gr/news/to-prosopo-stin-techni-kai-sti-skepsi-stin-ethniki-vivliothiki-sto-plaisio-toy-logos-5/> Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

Ημερίδα της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας («Συνέχεια και ασυνέχεια στην πολιτισμική ταυτότητα»), 8-5-2018. Εισήγησή μου: «Ρήξεις και γέφυρες: Η καινοτομία της ιεραποστολής». https://www.aeea.gr/full_product.php?prod_id=284&page=0

1^ο Διεπιστημονικό Συνέδριο της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας («Χριστιανισμός και Ανθρωπισμός»), 6-8 Νοεμβρίου 2019). Εισήγησή μου: «Θεολογία Minjung (Μιντζούνγκ): Η κορεατική χριστιανική θεολογία της απελευθέρωσης. Διάλογος με την Ορθόδοξη παράδοση». [https://www.aeea.gr/UserFiles/files/program\(5\).pdf](https://www.aeea.gr/UserFiles/files/program(5).pdf) Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

Διημερίδα της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας («Έγένετο ο πρώτος άνθρωπος Άδாம் εις ψυχήν ζῶσαν, ο ἔσχατος Άδாம் εις πνεῦμα ζωοποιῶν. (Α΄ Κορ. 15:45). Η ανθρώπινη ύπαρξη και το μέλλον ως έκπληξη») 6-8 Νοεμβρίου 2019. Εισήγησή μου: «Χριστολογία με τρόπο αφρικανικό». [https://www.aeea.gr/UserFiles/files/program\(2\).pdf](https://www.aeea.gr/UserFiles/files/program(2).pdf)

Συνέδριο «Η Ορθόδοξη θεολογία μέσα στη νεωτερική πολιτική θεωρία και πράξη» (Σύνδεσμος Θεολόγων «Καιρός»), Ελληνογαλλική Σχολή Ουρσουλινών, 9-11 Νοεμβρίου 2018. Εισήγησή μου: «Δημοκρατία, κοινωνία και η ευθύνη της θεολογίας». <https://www.kairosnet.gr/news/general/746-programma-2is-panellinias-synantisis-theologon-athina-9-11-noemvriou-2018> Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο “Ευαγγελισμός και Ιεραποστολή κατά τον απόστολο Παύλο”, Ι. Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας (ΚΔ΄ Παύλεια) 26-28 Ιουνίου 2018. Εισήγησή μου: «Η ιεραποστολή: έργο ή εαυτός της Εκκλησίας; Η παράδοση διαλεκτική αθανασίας και ευθανασίας». <http://theologikadromena.theo.auth.gr/?p=18719> Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα

άρθρα).

Συνέδριο «Εθνική συνεννόηση: Παρόν και μέλλον» (Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, συνδιοργάνωση: Περιφέρεια Κρήτης και Περιφερειακή Ένωση Δήμων Κρήτης), Κολυμπάρι Χανίων, 28-4-2018. Εισήγησή μου: «Η οικουμενική Ορθοδοξία, το εθνικό και το αληθές». <https://www.eparxies.gr/oak-imerida-thema-ethniki-synennoisi-paron-ke-mellon-tis-choras-pics-vid/>

Πρώτο Διεθνές Συνέδριο του ερευνητικού προγράμματος «Science and Orthodoxy around the World» (Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών», ΕΙΑ, Αθήνα, 24 και 25-2-2017 (εισήγηση: σχόλιο στην εισήγηση του καθηγ. Christopher Knight). Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

Παγκρήτιο Θεολογικό Συνέδριο (Παγκρήτιος Σύνδεσμος Θεολόγων) με θέμα «Η σύγκληση και οι αποφάσεις – κείμενα της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Κρήτη», Κολυμπάρι Χανίων (Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης), 25-26 Νοεμβρίου 2016 (εισήγηση με θέμα: «Ορθοδόξων οδύνες και ωδίνες»).

Επιμορφωτικό Σεμινάριο, Κέντρο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού Ελευσίνας & Διεύθυνση Δ-θμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Αττικής, στο 2^ο Γυμνάσιο Άνω Λιοσίων, 10-5-2016 (εισήγηση: «Ο άλλος ως προϋπόθεση της ταυτότητάς μου»).

Σεμινάριο "Διάδοση του Χριστιανισμού μετά την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου", Θεολογική Σχολή Αθηνών, διοργανωτής αν. καθηγητής Δημήτρης Μόσχος, Δευτέρα 20-3-2017 (εισήγηση για την Αφρικανική Ορθοδοξία).

Σεμινάριο "Διάδοση του Χριστιανισμού μετά την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου", Θεολογική Σχολή Αθηνών, διοργανωτής αν. καθηγητής Δημήτρης Μόσχος, Πέμπτη 14-4 και Πέμπτη 21-4-2016 (εισηγήσεις για την Αφρικανική Ορθοδοξία και για την εξέλιξη των ιεραποστολικών ιδεών στον Οικουμενικό χώρο).

Σεμινάριο "Διάδοση του Χριστιανισμού μετά την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου", Θεολογική Σχολή Αθηνών, διοργανωτής αν. καθηγητής Δημήτρης Μόσχος, Σάββατο 21 και Τρίτη 24-6-2014 (εισηγήσεις για την Αφρικανική Ορθοδοξία και για την εξέλιξη των ιεραποστολικών ιδεών στον Οικουμενικό χώρο).

Κύκλος Μαθημάτων Ελεύθερου Πανεπιστημίου, «Οι Ρώσοι διανοούμενοι τής Διασποράς: η ανανέωση τής ορθόδοξης θεολογίας και ιστορίας», Στοά Βιβλίου, Αθήνα, Φεβρουάριος – Απρίλιος 2016 (Θέμα μου, 24-3-2016: «Το αναδυόμενο νέο «παράδειγμα» στη σύγχρονη ορθόδοξη θεολογία». Βλ. http://www.stoabibliou.gr/ep/ep28/pr_ros_diaspora.php

Δήμερο αφιέρωμα στον π. Αλέξανδρο Σμέμαν, Ι. Ναός Ευαγγελίστριας, Πειραιάς, 6-7 Δεκεμβρίου 2015 (θέμα μου: «Η Εκκλησία ως αποστολή»). Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=IfIEgCuW4Lg>

Ιερατική Σύναξη Ι. Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βόλος 19-5-2015 (θέμα μου: «Η ιεραποστολή ως η

κατ' εξοχήν πραγμάτωση του οικουμενικού χαρακτήρα της Εκκλησίας». Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=FGLVMV998O8>

«Χριστιανισμός και διαθρησκειακές σχέσεις», σειρά διαλέξεων Megaron Plus (διοργάνωση: Σταύρος Ζουμπουλάκης), Τρίτη 21-10-2014. Βλ. <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=1652>

Πανελλήνιο Συνέδριο Στελεχών Νεότητας, διοργανωμένο από τη Συνοδική Επιτροπή Νεότητας, Αλίαρτος, 25-26 Αυγούστου 2014 (θέμα μου: «Το κατηχητικό υλικό της Αγίας Γραφής και η σωστή αξιοποίησή του σήμερα»).

Ημερίδα για την αποστολή της Εκκλησίας, Θεολογική Σχολή Αθηνών, Τετάρτη 25-6-2016, διοργανωμένη από τον καθηγητή του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας Σωτήριο Δεσπότη.

«Αντίσταση, λαϊκή εξέγερση, επανάσταση. Ερωτήματα για την κανονική παράδοση». (εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Κανόνες της Εκκλησίας και σύγχρονες προκλήσεις», Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, Πέμπτη 8 - Κυριακή 11 Μαΐου 2014, Βόλος). Δημοσιεύτηκε (βλ. παραπάνω, στα άρθρα).

«Οι χριστιανοί απέναντι στο φαινόμενο του νεο-ναζιστικού παγανισμού». (εισήγηση σε εκδήλωση του Γραφείου Νεότητας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, 17-5-2013, Κεραμικός, Αθήνα. Βλ. [http://www.iaath.gr/index.php?option=com_content&view=article &id=1783:2013-05-14-201602&catid=55:2010-03-25-11-45-20&Itemid=451](http://www.iaath.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1783:2013-05-14-201602&catid=55:2010-03-25-11-45-20&Itemid=451)

Α' επιστημονικό συνέδριο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, Πάτρα 3-4 Μαΐου 2014 (θέμα μου: «“Ο νόμος των αθώων”. Η αποστολή του κέλτικου Χριστιανισμού και η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»). Δημοσιεύτηκε στο βιβλίο μου «Γυναίκες στον δρόμο της Ιεραποστολής» (βλ. παραπάνω).

Ημερίδα εκπαιδευτικών νομικών, διοργανωμένη από τον σχολικό σύμβουλο Λεωνίδα Κατσίρα, 29-3-2013, 6^ο ΕΠΑΛ, Αμπελόκηποι, Αθήνα. Εισήγησή μου: «Το πρόβλημα του Κομμουνταρισμού (πολιτισμικές κοινότητες εντός των ευρωπαϊκών κρατών) και η συναφής διεκυστίνδα οικουμενικών ή επί μέρους αξιών». http://katsiras.mysch.gr/index.php?option=com_docman&Itemid=32

Διημερίδα με θέμα: ««Με τους τρεις Ιεράρχες στο σχολείο και την κοινωνία», διοργανωμένη από τον Θεολογικό Σύλλογο «Καιρός», Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος, Πεντέλη 31 Ιανουαρίου – 1 Φεβρουαρίου 2014. Θέμα μου: «Θρησκευτικές γιορτές και δημόσιος χώρος». Βλ. http://e-theologia.blogspot.gr/2014/02/blog-post_2.html).

Ημερίδα για θεολόγους καθηγητές, διοργανωμένη από τον σχολικό σύμβουλο Άγγελο Βαλλιανάτο, Χαλκίδα, Δευτέρα 17 Μαρτίου 2014. Θέμα μου: «Θρησκευτικές γιορτές και δημόσιος χώρος»).

Ημερίδα αφιερωμένη στον μακ. καθηγητή Νίκο Νησιώτη, Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Ι.

Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βόλος, Σάββατο 6-4-2013. Βλ. <http://www.acadimia.gr/content/view/472/1/lang,el/>

Ημερίδα εκπαιδευτικών νομικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (διοργάνωση: σχολικός σύμβουλος Νομικών) στο 6° ΕΠΑΛ Αθήνας, Παρασκευή 29-3-2013.

Συνέδριο «Η επιστροφή της Ηθικής», *Άρτος Ζωής*, Γαλλικό Ινστιτούτο, Παρασκευή 14 & Σάββατο 15 Νοεμβρίου 2012. Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

4° Συνέδριο Ελληνορθόδοξης Παιδείας και Τεχνολογίας (Πολιτισμικό Σπουδαστήριο Αγίου Νικολάου Έγκωμης), με θέμα «Κύπρος και Ευρώπη σε δίσεκτους χρόνους», Λευκωσία, Κυριακή 11 Μαρτίου 2012 .

Επιμορφωτικά Σεμινάρια για το Μάθημα των Θρησκευτικών, για εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, διοργανωμένα από το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, 30-11-2009, 22-3-2010 και 23-2-2011 (θέμα μου: «Ο πολιτισμός ως σάρκα, ο πολιτισμός ως σαρκοφάγος»).

Μεταπτυχιακό σεμινάριο με θέμα: "Βιβλική θεολογία της απελευθέρωσης, Πατερική θεολογία και οι αμφιθυμίες της νεωτερικότητας σε ορθόδοξη και οικουμενική προοπτική" (Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης και Τμήμα Θεολογίας ΑΠΘ), Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών, Βόλος 29 Μαΐου 2009. Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

17ο Παγκρήτιο Θεολογικό Συνέδριο του "Παγκρήτιου Συνδέσμου Θεολόγων", με θέμα: "Η σύγχρονη διαπολιτισμικότητα και ο ρόλος της θεολογίας", Πλακιάς Ρεθύμνου, 16 Οκτωβρίου 2009. Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα, «Η κοινότητα ως βρίχος».

Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα, "Εκκλησία: Θεσμός και χάρισμα κατά τον απόστολο Παύλο", Ι. Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας (16α Παύλεια), Βέροια, 26-28 Ιουνίου 2010.

Διημερίδα της "Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας" με θέμα "Η έννοια του 'ξένου' στην Ορθόδοξη παράδοση", Νίκαια Αττικής, 15-16 Μαρτίου 2010.

Διεθνές συνέδριο, "Νεο-πατερική σύνθεση ή «Μετα-πατερική» θεολογία: Το αίτημα της θεολογίας της συνάφειας στην Ορθοδοξία", Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών, Βόλος, 3-6 Ιουνίου 2010.

Β' Επιστημονικό Συνέδριο "Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. 200 χρόνια από την κοίμησή του", Κοινόβιο Οσίου Νικοδήμου, Πεντάλοφος Γουμένισσας, 3-5 Σεπτεμβρίου 2009.

1ο Διεθνές Συνέδριο για την Ποιμαντική Διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Χώρο της Υγείας, Ρόδος, 10-10-2008.

Διεθνές Συμπόσιο "Inter-faith Dialogue, Human Rights, and Religious Presence in Turkey",

συνδιοργάνωση: Τμήμα Θεολογίας ΑΠΘ και Saint George Peristereota Research Centre, Θεσσαλονίκη 20-21 Μαΐου 2010.

Διεθνές Συνέδριο "Forgiveness, Reconciliation and Peace", συνδιοργάνωση: Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Ι. Μητροπόλεως Δημητριάδος, Boston Theological Institute και Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, Βόλος, 17/19 Μαΐου 2007.

Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών, «Επιστήμη και Θεός. Το ανθρώπινο και το υπέρλογο», Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 22-1-2006.

Ελληνικής Ψυχιατρική Εταιρία: 19ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχιατρικής, 4-8 Μαΐου 2006.

Αφιέρωμα στον Φώτη Κόντογλου, συνδιοργάνωση: Δήμος Παιανίας, Ι. Ναού Ζωοδόχου Πηγής Παιανίας και περιοδικό "Νέα Εστία", Παιανία Αττικής, 25-9-2005.

Commission on World Mission and Evangelism του ΠΣΕ: Διεθνές Συνέδριο για την Ιεραποστολή και τον Ευαγγελισμό, Άγιος Ανδρέας Αττικής, 9-16 Μαΐου 2005.

Συνέδριο με θέμα «Αναταράξεις στη μεταπολεμική θεολογία. Η 'θεολογία του '60'», συνδιοργάνωση: Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Ι. Μητροπόλεως Δημητριάδος και περιοδικό «Σύναξη», Βόλος, 6-8 Μαΐου 2005.

Συνέδριο "Πολυπολιτισμικότητα και εκπαίδευση στον καιρό της Παγκοσμιοποίησης", συνδιοργάνωση Γραφείου Νεότητας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα 28-29 Ιανουαρίου 2005.

4η Διεθνής Συνάντηση των "Γιατρών της Αγάπης", Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος, Βόλος, 22-23 Οκτωβρίου 2004.

Διεθνής Συνάντηση για τις Χριστιανο-Μουσουλμανικές Σχέσεις στην Ευρώπη (συνδιοργάνωση: European Science Foundation / Standing Committee for the Humanities και Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής), Αθήνα 26-27 Νοεμβρίου 2004.

Πανελλήνια Σύναξη για διάλογο με αφορμή την Κατήχηση (διοργάνωση υπό της Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς), Παιανία Αττικής, 4-5 Οκτωβρίου 2003.

Συνέδριο Παιδοψυχιατρικής Εταιρίας Ελλάδος, "Εφηβεία και ψυχική υγεία. Νέες πραγματικότητες, νέες προκλήσεις", Αθήνα, 8-11 Μαΐου 2003.

Διεπιστημονική Σύσκεψη περί Συζυγίας και Γάμου (διοργάνωση υπό της Ι. Συνόδου), Αθήνα, 13-14 Δεκεμβρίου 2002.

Πανελλήνιο Συνέδριο για τις "Προοπτικές του Νεανικού Έργου της Εκκλησίας σήμερα"

(διοργάνωση υπό του «Συνδέσμου Ελλάδος» υπό την αιγίδα της Ι. Συνόδου), Αθήνα-Πειραιάς, 1-3 Νοεμβρίου 2002.

Β΄ Πανελλήνια Χειμερινή Φοιτητική Σύναξη (διοργάνωση υπό του Γραφείου Νεότητας Αρχιεπισκοπής Αθηνών), Κολυμπάρι Χανίων, 27-30 Δεκεμβρίου 1999.

Β΄ Συνάντηση Θεολόγων Καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (διοργάνωση υπό Σχολικών Συμβούλων), Ι. Μονή Παναγίας Σουμελά, 1-3 Οκτωβρίου 1999.

Α΄ Συνάντηση Θεολόγων Καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (διοργάνωση υπό της Ι. Μητροπόλεως Δημητριάδος), Βόλος, 16-17 Απριλίου 1999.

Σύναξη Ορθοδόξων Νέων από το εξωτερικό που σπουδάζουν στην Ελλάδα (διοργάνωση υπό του «Συνδέσμου Ελλάδος»), Ι. Ναός Αγ. Νεκταρίου Κ. Κηφισιάς, Σάββατο 5 Απριλίου 1997.

ΙΒ΄ Πανελλήνια Συνάντηση Επικοινωνίας Ορθοδόξων Νέων (διοργάνωση υπό του Νεανικού Επιμορφωτικού Ομίλου Σύρου), Ξάνθη, 18-23 Ιουλίου 1997.

Ημερίδα για την Ορθόδοξη Χριστιανική Αγωγή στη Μέση Εκπαίδευση (διοργάνωση υπό του Κολλεγίου Αθηνών), Κολλέγιο Αθηνών, 11 Νοεμβρίου 1995.

Α΄ Συνάντηση Ορθοδόξων Θεολόγων (συνδιοργάνωση: Περιοδικά *Καθ' Οδόν* και *Σύναξη*), Ι. Μονή Παναγίας Μύρου, Λιβαδειά, 2-5 Ιουλίου 1995.

Πρόγραμμα διαλέξεων του «Άλσους Γραμμάτων και Τεχνών», περίοδος 1994-95.

Ημερίδα της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ορθοδόξων Νεολαιών «Σύνδεσμος», Παιανία, 11 Μαρτίου 1995.

Ε΄ Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας, Ιωάννινα, 14-15 Μαΐου 1993.

Πανελλήνιο Συνέδριο Στελεχών Νεότητας (διοργάνωση υπό της Ι. Συνόδου), Αθήνα, Μονή Πετράκη, 16-17 Μαΐου 1992.

Β΄ Πανελλήνια Συνάντηση Επικοινωνίας Ορθοδόξων Νέων (διοργάνωση υπό του Νεανικού Επιμορφωτικού Ομίλου Σύρου), Σπάτα Αχαΐας, 27-31 Ιουλίου 1987.

β. ΣΥΝΕΔΡΙΑ κλπ. ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ (με εισήγηση)

Διεθνές Συνέδριο «The Process of Maturing: Human Childhood and Adulthood in a Theological Perspective», διοργανωμένο από το University Centre of Excellence, Charles University, Prague, 2-5 September 2021. Εισήγησή μου: «Friendship and Its Formative Role: A Theological Reflection», <https://ei.etf.cuni.cz/en/unce/the-process-of-maturing> Επίκειται δημοσίευση.

Διεθνές Συνέδριο «Η θεολογική παρακαταθήκη του πρωθιερέως Γεωργίου Φλωρόφσκυ» (Οικουμενικό Πατριαρχείο & Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών), Κωνσταντινούπολη, 1 – 3 Σεπτεμβρίου 2019. Εισήγησή μου: «Ο π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ και η ιεραποστολή. Μαρτυρία “για”, “με” ή “πέρα από” τον “ιερό Ελληνισμό”;». https://acadimia.org/images/pdf_doc_more/2019/08/2019_08_31_Florovsky_Conference_Final_Program.pdf. Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

24ο διεθνές οικουμενικό συνέδριο Ορθόδοξης πνευματικότητας, "Martyrdom and Communion", μονή Bose (B. Ιταλία), 7-10 Σεπτεμβρίου 2016 (εισήγηση: ««Σίτός εimi Θεού» - άγιος Ιγνάτιος Αντιοχείας. Η ευχαριστιακή και κοινωνική διάσταση του μαρτυρίου»). Δημοσιεύτηκε. Βλ. παραπάνω, στα άρθρα.

Οικουμενικό Πατριαρχείο, Κωνσταντινούπολη, 4-5 Ιανουαρίου 2016, σύναξη ειδικών θεολόγων ενόψει της Πανορθόδοξης Συνόδου (παρουσίαση πορισμάτων ομάδας εργασίας για την Ιεραποστολή). <https://www.patriarchate.org/-/scholars-meeting-at-the-phanar>

Annual General Meeting of the Friends of Mount Athos, Oxford, 13 June 2015 (Θέμα μου: «Monastics as missionaries of a subversive hope»).

15ème congrés de la Fraternité Orthodoxe, Bordeaux, France, 30 avril – 3 mai 2015 (Θέμα μου: «The charm of idolatry and the making of a mission-less Church»).

Διεθνές Συνέδριο «Τά στάδια τής πνευματικής ζωής», Μονή Bose, B. Ιταλία, 4-7 Σεπτεμβρίου 2013 (Θέμα μου: «Ελπίδα: Η πνευματική άνοδος ως κάθοδος»).

International Conference «The Forthcoming Council of the Orthodox Church: Understanding the Challenges», Institut Saint-Serge / Centre of Ecumenical Research, Catholic University of Leuven / Revue de théologie orthodoxe *Contacts* / Collège des Bernardins, Paris, Πέμπτη 18 – Σάββατο 20 Σεπτεμβρίου 2012.

Conférence "Holiness Today", *Action Chrétienne des Etudiants Russes - Mouvement de Jeunesse Orthodoxe*, Ermenonville, France, Κυριακή 21 October 2012.

International Conference "2010Boston: The Changing Contours of World Mission and Christianity", Boston Theological Institute, November 4-7, 2010.

18ο διεθνές οικουμενικό συνέδριο Ορθόδοξης πνευματικότητας, "Κοινωνία και Ερημία", μονή

Bose (B. Ιταλία), 10 Σεπτεμβρίου 2010.

International conference "The Legacy of Father Alexander Schmemmann, 1921-1983", St Sergius Orthodox Theological Institute, Παρίσι, 13 Δεκεμβρίου 2008.

Thinking Modernity: Towards a Reconfiguration of the Relationship between Orthodox Theology and Modern Culture, συνδιοργάνωση: St John of Damascus Institute of Theology, University of Balamand (Λίβανος) και Westphalian Wilhelm's University, Centre of Religious Studies, Münster (Γερμανία), Balamand Λιβάνου, 3-5 Δεκεμβρίου 2007.

14^ο Διεθνές Οικουμενικό Συνέδριο, με θέμα τη θεολογία του αγίου Νικολάου Καβάσιλα (διοργάνωση υπό της Μονής Bose), Bose Ιταλίας, 14-16 Σεπτεμβρίου 2006.

Διεθνές Συνέδριο "Violence and Christian Spirituality" (συνδιοργάνωση υπό Holy Cross Greek Orthodox School of Theology, Boston Theological Institute και ΠΣΕ), 24-26 Οκτωβρίου 2005.

European Traditions on the Study of Religion in Africa (διοργάνωση υπό Universität Bayreuth), Bayreuth, Γερμανία, 4-7 Οκτωβρίου 2001.

Διεθνές Συνέδριο "Orthodox Unity: Act locally, think globally" (διοργάνωση υπό The World Fellowship of Youth "Syndesmos"), Amman, Ιορδανία, 23-30 Ιουλίου 2000.

The 7th International Consultation of Orthodox Theological Schools (διοργάνωση υπό The World Fellowship of Orthodox Youth "Syndesmos"), St Petersburg, Ρωσσία, 20-26 Ιανουαρίου 1999.

Conference on Orthodox Theology Today (διοργάνωση υπό Balkan Orthodox Youth Association), Theological Faculty of Belgrade, Σερβία, 15-21 Ιουλίου 1996.

European Conference on Conflict Resolution (διοργάνωση υπό World Student Christian Federation), Torino, Ιταλία 2-8 Δεκεμβρίου 1996.

International Orthodox Missions Consultation (διοργάνωση υπό The World Fellowship of Orthodox Youth "Syndesmos" St Gregory's Foundation), Moscow, Ρωσσία, 1-6 Νοεμβρίου 1993.

Mission in European Context, part II (διοργάνωση υπό World Student Christian Federation), Wahmbeck, Γερμανία, 9-14 Δεκεμβρίου 1987.

«Tradition as compass for the risky and creative: Reading Espín in an Orthodox perspective». (μελέτημα π. 4.000 λέξεων, κριτική του λατινοαμερικανού θεολόγου Orlando Espín για μια νέα – κατά τον ισχυρισμό του- προσέγγιση της αποστολής της Εκκλησίας. Δεν μπόρεσα να μεταβώ και διαβάστηκε στο International Theological Colloquium on U.S. Latino-Hispanic Theology engaging Orlando O. Espín's *Idol and Grace: Traditioning and Subversive Hope* (Orbis 2014). Münster, 1-4 April 2014, organized by the Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Institute for Missiology and the Study of Theologies Beyond Europe (prof. Norbert Hintersteiner).

«The Social Engagement as Part of the Call to Deification in Orthodox Theologies» (διαβάστηκε in

absentia, στο International Scientific Conference “Symbolic Mediation of Wholeness in Western Orthodoxy”, organized by The Protestant Theological faculty of Charles University in Cooperation with Jabok College, May 21-25 2014, Jabok College, Praha.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ – ΗΜΕΡΙΑΩΝ

Ομιλία του Μητροπολίτη Κορέας κ. Αμβροσίου (για την Ιεραποστολή και ειδικά στην Κορέα) στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας, Δευτέρα 18-2-2020.
https://www.aeea.gr/full_product.php?prod_id=479&page=0

Κατά την απόσπασή μου στην Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών, ακαδ. έτος 2014-15:

Σεμινάριο “Προσεγγίσεις στο Δόγμα”, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2014. Βλ.
<http://neotita.gr/%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BC%CF%8C%CF%81%CF%86%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%87%CE%B7%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CF%81/>

Σεμινάριο «Η γνώση του κοινωνικού και ιδεολογικού περιβάλλοντος της εποχής της Καινής Διαθήκης», Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2016. Βλ. <http://neotita.gr/%CE%B7-%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%BF/>

Σεμινάριο «Σύγχρονοι θεολογικοί προβληματισμοί», Απρίλιος – Μάιος 2015. Βλ.
<http://neotita.gr/%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%87%CE%B7%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF/>

Σεμινάριο «Υποκείμενο και Κοινότητες», Μάρτιος – Μάιος 2015. Βλ.
<http://neotita.gr/%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%87%CE%B7%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF/> και <http://neotita.gr/%CF%83%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%87%CE%B7%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B9-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF/>

Ως αρχισυντάκτης του θεολογικού περιοδικού "Σύναξη":

Εκδήλωση -συζήτηση με θέμα «Η Ουκρανική Αυτοκεφαλία. Να συζητήσουμε χωρίς φόβο και πάθος», 3-11-2018, Ξενοδοχείο Κάραβελ (Αθήνα) - Ένθεση Χριστιανικού Βιβλίου (ομιλητές: π. Αντώνιος Πινακούλας, Δημήτρης Μόσχος, Κώστας Ράπτης. Συντονιστής: Θανάσης Ν. Παπαθανασίου). <https://www.romfea.gr/psaltiki-kai-politismos/24713-ekdilosi-suzitisi-oukraniki-autokefalia>

Συνέδριο με θέμα "Λειτουργική Ανανέωση", Γλυφάδα Αττικής, 5-6 Φεβρουαρίου 1999 (εισηγητές: 40/40

μητροπ. Περγάμου Ιωάννης, π. Παύλος Κουμαριανός, π. Αντώνιος Πινακούλας, Δημήτρης Μπαλαγεώργος, Δημήτρης Μαυρόπουλος, π. Κων. Καραϊσαρίδης, π. Νικόλαος Λουδοβίκος, Καίτη Χιωτέλλη).

Ημερίδα με θέμα: "Σχέσεις Εκκλησίας και Κράτους", Περιστερι Αττικής, 27 Μαΐου 2000 (εισηγητές: Ιωάννης Κονιδάρης, π. Κων. Ραμιώτης, Σάββας Αγουρίδης, Θεόδωρος Ζιάκας).

Συνέδριο με θέμα "Ελευθερία και Φόβος στη Ζωή και τις Δομές της Εκκλησίας", Βόλος 1 Δεκεμβρίου 2001 (εισηγητές: μητροπ. Θηβών Ιερώνυμος, Ι. Κ. Παπαδόπουλος, Κλήμης Πυρουνάκης, π. Σταμάτης Σκλήρης, Δημήτριος Κυριαζής, Θανάσης Παπαθανασίου).

Συζήτηση με θέμα: "Η εικαστική παράδοση: Δημιουργία ή μίμηση;", Αθήνα (Στοά του Βιβλίου), 20 Ιανουαρίου 2003 (εισηγητές: Δημ. Τριανταφυλλόπουλος, π. Σταμ. Σκλήρης, Γιώργος Κόρδης, Στέλιος Παπαλεξανδρόπουλος).

Συζήτηση με θέμα: "Η ανάδειξη των επισκόπων και η θέση των λαϊκών", Αθήνα (Στοά του Βιβλίου), Σάββατο 22 Οκτωβρίου 2005.

Συζήτηση με θέμα "Για τον αναστοχασμό των σχέσεων Εκκλησίας και Κράτους", Αθήνα (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων), 22 Φεβρουαρίου 2010 (εισηγητές: μητροπ. Δημητριάδος Ιγνάτιος, Νίκος Αλιβιζάτος, Σταύρος Ζουμπουλάκης).

Σεμινάριο Ιεραποστολικής, στο πλαίσιο του Γραφείου Ιεραποστολής της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ακαδ. έτος 2010-11.

ΤΕΛΟΣ